کــردي

شەست پرسیار سەبارەت بە حوکمەکانی سووڕی مانگانە و زەیستانی

نووسینی:

موحەمەد صالح العثیمین

-ڕەحمەتی خوای لێبێت-

Islamhouse.com

جمعية
خدمة المحتوى الإسلامي
باللغات

جمعية
الدعوة والإرشاد وتوعية
الجاليات بالربوة

بسم الله الرحمن الرحيم

شەست پرسیار سەبارەت بە حوکمەکانی سووڕی مانگانە -حەیز- و زەیستانی -نیفاس-

نووسینی:
زانای پایەبەرز: موحەمەد صالح العثیمین
-ڕەحمەتی خوای لێبێت-

شركاء التنفيذ:

دار الإسلام   جمعية الربوة   رواد الترجمة   المحتوى الإسلامي

يتاح طباعة هذا الإصدار ونشره بأي وسيلة مع
الالتزام بالإشارة إلى المصدر وعدم التغيير في النص.

Telephone: +966114454900
ceo@rabwah.sa
P.O.BOX: 29465
RIYADH: 11557
www.islamhouse.com

بەناوی خوای بەخشندەی میهرەبان

پێشەکی

الحمد لله، وسەڵات وسەلام لەسەر پێغەمبەری خودا موحەممەدی کوڕی عبدالله وئەهلی بەیتی وهاوەڵانی وئەوانەی لەسەر ڕێبازی ئەون هەتا ڕۆژی قیامەت، پاشان:

خوشکی مسوڵمان!

بەهۆی زۆری ئەو پرسیارانەی لەزانایان دەکرێت سەبارەت بە حوکمەکانی سووڕی مانگانە لە پەرستنەکان، پێمان باش بوو ئەو پرسیارانە کۆ بکەینەوە کە زۆر دووبارە دەبنەوە ودەکرێن بەبێ فراوانی لەباسکردندا، ئەمیش بۆ باسکردنی بەپوختی.

خوشکی مسوڵمان!

سوور بووین لەسەر کۆکردنەوەیان؛ بۆئەوەی لەبەردەستتدا بێت بەبەردەوامی، وئەمیش بەهۆی گرنگی فیقهـ لە شەرعی خوادا، وبۆئەوەی خوای گەورە بپەرستیت بە زانست وچاوڕۆشنیەوە.

ئاگادارکردنەوە: لەوەیە ئەو کەسەی یەکەمجار کتێبەکە دەخوێنێتەوە پێی وابێت پرسیارەکان دووبارەن، بەڵام پاش تێڕوانین بۆی دەردەکەوێت کە زانستی زیاتر هەیە لە هەر وەڵامدانەوەیەکدا کە لەوی تردا نییە، وپێمان باش بوو پشت گوێیان نەخەین.

وصلى الله وسلم على نبيّنا محمدٍ وآله وصحبه أجمعين.

****

لە حوکمەکانی حەیز -سوڕی مانگانە- لە نوێژ و ڕۆژوودا

پ١: ئەگەر ئافرەت ڕاســتەوخۆ پاک بوویەوە لەپاش دەرکەوتنی بەرە بەیان ئایا خۆی بگرێتەوە لەو شــتانەی ڕۆژوو دەشــکێنن وئەو رۆژە بەڕۆژوو بێت؟ بەم شــێوەیە ئەو ڕۆژە ڕۆژووی گرتووە، یان ئەو ڕۆژەی لەســەر دەمێنێت ودەبێت بیگرێتەوە؟

و١: ئەگەر ئافرەت پاکبوویەوە پاش دەرکەوتنی بەرە بەیان ، زانایان سـەبارەت بە خۆگرتنەوەی لەو شتانەی ڕۆژوو دەشکێنن ، دوو بۆچوونیان هەیە:

وتەی یەکەم: دەبێت هەموو ڕۆژەکە خۆی بگرێتەوە -ڕۆژوو بگرێت-، بەڵام بۆی حســێب ناکرێت، بەڵکو واجبە لەســەری ئەو ڕۆژە بگرێتەوە، وئەمە بەناوبانگترینە لە مەزهەبی ئیمام ئەحمەد -ڕەحمەتی خوای لێبێت-.

وتەی دووەم: لەســەری نیە خۆی بگرێتەوە لە تەواوی ڕۆژەکەدا؛ چونکە ڕۆژێکە ڕۆژووگرتنی تێیدا دروست نیە؛ لەبەرئەوەی لەسەرەتای ڕۆژدا حەیزدار بووە ولە ئەوانە نیە کە ڕۆژووی لەســەر بێت، وئەگەر ڕۆژووگرتنی دروســت نەبێـت ئەوا خۆگرتنەوەی هیچ ســوودێکی نیە لەتەواوی ڕۆژەکەدا، ئەم ماوەیە تێیدا داواکراو نیە بەڕۆژوو بێت بەڵکو داواکراوە لەســەرەتای ڕۆژەوە بەڕۆژوو نەبێت، کەواتە حەرامە لەســەری لەســەرەتای ڕۆژەوە بەڕۆژوو بێت چونکە لە حەیزدایە، وڕۆژووگرتنی شەرعی: بریتیە لە خۆگرتنەوە لەو شتانەی ڕۆژوو دەشکێنن بەمەبەستی پەرستنی خوای گەورە -عز وجل- لەدەرکەوتنی بەرە بەیانەوە هەتاوەکو خۆر ئاوابوون.

وئەم وتەیە -هەروەکو دەیبینیت- پەسەندترە لە وتەی پابەند بوون بەخۆگرتنەوە لەو ڕۆژەدا، و لەسەر بۆچوونی هەردوولا دەبێت ئەو ڕۆژە بگرێتەوە -لەپاش مانگی ڕەمەزان-.

پ٢: ئەگەر ئافرەتی حەیزدار پاکبوویەوە، وخۆی شۆرد پاش نوێژی بەیانی، ونوێژی کرد، وبەردەوام بوو لەسەر ڕۆژووگرتنی ئەو ڕۆژە، ئایا واجبە ئەو ڕۆژە بە قەزا بگێڕێتەوە؟

و٢: ئەگەر ئافرەتی حەیزدار پاک بوویەوە پێش دەرکەوتنی بەرە بەیان ئەگەر بە یەک خولەکیش بێت، بەڵام دڵنیا بوو لەوەی پاکە، ئەوا ئەگەر لە ڕەمەزاندا بوو دەبێت ڕۆژوو بگرێت، وڕۆژووگرتنی ئەو ڕۆژەی دروستە، و لەسەری نیە ڕۆژووی ئەو ڕۆژە بگرێتەوە؛ چونکە ڕۆژووی گرتووە لەکاتێکدا پاک بووە، ئەگەرچیش خۆی نەشۆردبێت هەتا پاش دەرکەوتنی بەرە بەیان. هەروەکو چۆن ئەگەر پیاو لەشگران بوو بەهۆی جووتبوون یان بەهۆی خەوتنەوە، وپارشێوی کرد، وخۆی نەشۆرد هەتا پاش دەرکەوتنی بەرە بەیان؛ لەم حاڵەتەدا ڕۆژووەکەی دروستە وهیچی لەسەر نییە.

بەم بۆنەیە دەمەوێت تێبینی بدەم سەبارەت بە شتێکی تر لای ئافرەتان کاتێک تووشی سوڕی مانگانە دەبێت لەکاتێکدا بەڕۆژووە لەو ڕۆژەدا، هەندێک لەئافرەتان پێیان وایە ئەگەر تووشی سوڕی مانگانە بوون لەپاش ڕۆژوو شکاندنی لەئێوارە وپێش ئەوەی نوێژی عیشا بکات ئەوا ڕۆژووەکەیان بەتاڵ بووەتەوە، وئەمیش هیچ بنچینەیەکی نیە، بەڵکو سوڕی مانگانە ئەگەر تووشی بوو لەپاش مەغریب ئەگەرچیش بەماوەیەکی کەم بێت ئەوا ڕۆژووەکەی تەواو ودروستە.

پ٣: ئایا واجبە لەسەر ئەو ئافرەتەی تووشی زەیستانی بووە کە ڕۆژوو بگرێت ونوێژ بکات ئەگەر پاک بوویەوە پێش چل ڕۆژ؟

و٣: بەڵێ، هەرکاتێک ئافرەتی زەیستانیدار پاک بوویەوە پێش چل ڕۆژ ئەوا دەبێت ڕۆژوو بگرێت ئەگەر لەڕەمەزاندا بوو، و واجبە نوێژ بکات، وڕێگەی پێدراوە سەرجێیی بکات لەگەڵ مێردەکەی؛ چونکە پاکە وئەو شتانەی تێدا نیە کە دەبێتە هۆی ڕێگرتن لە ڕۆژووگرتن و نوێژکردن و سەرجێیی کردن لەگەڵ مێردەکەی.

پ٤: ئەگەر ئافرەت سوڕی مانگانەکەی هەشت یان حەوت ڕۆژ بوو، پاشان بەردەوام بەم شێوەیە ؛ و یەک جار یان دوو جار زیاتر بوو لەم ماوەیە، ئەمە حوکمی چیە؟

و٤: ئەگەر سوڕی مانگانەی ئەم ئافرەتە شەش یان حەوت ڕۆژ بوو، پاشان ئەم ماوەیە درێژ بوویەوە بۆ هەشت یان نۆ یان دە یان یانزە ڕۆژ ئەوا نوێژ ناکات هەتاوەکو پاک دەبێتەوە، چونکە پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- کاتێکی دیاریکراوی دەستنیشان نەکردووە بۆ ماوەی سوڕی مانگانە، خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى﴾ واتە: ﴿(ئەی پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) پرسیارت لێدەکەن دەربارەی (سوڕی -عادەتی- مانگانەی ئافرەت) پێیان بڵێ: ئەوە ئازارو زەرەرە﴾، ئەگەر خوێنی سوڕی مانگانە بەردەوام بێت ئەوا ئافرەت لەسەر حاڵەتەکەی خۆیەتی هەتاوەکو پاک دەبێتەوە، وخۆی دەشوات، پاشان نوێژ دەکات، ئەگەر لە مانگی دووەم هاتەوە ولەو ماوەیە کەمتر بوو ئەوا خۆی دەشوات ئەگەر پاک بوویەوە ئەگەرچیش هێندەی ماوەی مانگی پێشوو نەبێت.

گرنگ ئەوەیە ئافرەت هەرکاتێک تووشی سوڕی مانگانە بوو ئەوا نوێژ ناکات، ئەگەر ماوەی سوڕی مانگانە بەپێی سوڕی مانگانەی پێشوو بێت یان زیاتر یان کەمتر بێت، وئەگەر پاک بێتەوە ؛ دەبێت نوێژ بکات.

پ٥: ئایا ئافرەتی زەیستانیدار چل ڕۆژ دادەنیشێت نوێژ ناکات وڕۆژوو ناگرێت، یان پەند بە پچڕانی خوێنە، هەرکاتێک خوێنەکەی پچڕا ؛ پاک دەبێتەوە ونوێژ دەکات؟ وکەمترین ماوە بۆ پاکبوونەوە چەندە؟

و٥: ئافرەتی زەیستانیدار کاتێکی دیاریکراوی نیە، بەڵکو هەرکاتێک خوێنی هەبوو دادەنیشێت ونوێژ ناکات وڕۆژوو ناگرێت، ومێردەکەی لەگەڵی جووت نابێت.

ئەگەر پاکێتی بینی -پێش چل ڕۆژ، ئەگەرچیش بەردەوامبوونی خوێنی زەیستانی تەنها دە یان پانزە ڕۆژ بێت- ؛ ئەوا پاش پاکبوونەوەی نوێژ دەکات وڕۆژوو دەگرێت، ومێردەکەی دەتوانێت لەگەڵی جووت بێت، وهیچ لەمەدا نیە.

گرنگ ئەوەیە زەیستانی -نیفاس- شتێکی هەستپێکراوە، حوکمەکان پەیوەستن بە بوونی یان نەبوونی، هەرکاتێک هەبوو حوکمەکانی جێگیر دەبێت وجێبەجێ دەبێت، وهەرکاتێک پاک بوویەوە حوکمەکانی بەسەردا جێبەجێ نابێت.

بەڵام ئەگەر زیاتر بوو لە شەست ڕۆژ ئەوا لەم حاڵەتەدا تووشی ئیستیحازە* هاتووە، دادەنیشێت بەپێی سووڕی ئاسایی مانگانەی، پاشان خۆی دەشوات ونوێژ دەکات. *(ئیستیحازە: ئەو خوێنەیە کە تووشی هەندێک ئافرەت دەبێت لە پاش تەواوبوونی کاتی سووڕی مانگانە -کاتی حەیزەوە- هەر بەردەوام دەردەچێت، واتا هیچ پەیوەندییەکی نییە بە سووڕی مانگانەوە)

پ٦: ئەگەر لەمانگی ڕەمەزاندا تەنها خوێنێکی کەم -چەند دڵۆپەیەکی کەم- لە لایەن ئـافرەتەوە بێتە خوارەوە، وبەردەوام بێـت بەدرێژایی مـانگی ڕەمەزان وئەو بەڕۆژوو بێت، ئایا ڕۆژووەکەی دروستە؟

و٦: بەڵێ، ڕۆژووەکەی دروســـتە، وســـەبارەت بەم خوێنە کەمە هیچ نیە؛ چونکە لەدەمارەکانەوە دەردەچێـت، ولە عەلی کوڕی ئەبی تاڵیبەوە هاتووە- ڕەزای خوای لێبێـت- کە دەڵێت: ئەم خوێنە کەمە -دڵۆپە کەمە- کە وەکو خوێنبەربوونی لووت وایە ؛ سووڕی مانگانە نیە.

پ٧: ئەگەر ئافرەتی حەیزدار یان زەیســـتانیدار پاکبوویەوە پێش دەرکەوتنی بەرە بەیـان -پێش کـاتی نوێژی بەیـانی-، وخۆی نەشـــۆرد هەتـا پـاش دەرکەوتنی بەرەبەیان -پاش هاتنی کاتی نوێژی بەیانی-، ئایا ڕۆژووەکەی دروستە یان نا؟

و٧: بەڵێ، ڕۆژووگرتنی ئـافرەتی حەیزدار دروســـتە ئەگەر پێش دەرکەوتنی بەیانی پاک بوویەوە، وخۆی نەشۆرد هەتا پاش دەرکەوتنی بەیان، وهەروەها ئافرەتی زەیســـتانیدار ؛ چونکە لەم حاڵەتەدا لەو کەسـانەیە کە ڕۆژووگرتنیان لەسـەر فەرزە، وهاوشـێوەی ئەوانەن کە تووشـی لەشـگرانی بووبوون، ئەگەر بەیان دەرکەوت ولەشـــگران بوون ئەوا ڕۆژووگرتنیان دروســـتە؛ خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿فَالآنَ بَاشِـرُوهُنَّ وَابْتَغُواْ مَا كَتَبَ اللّهُ لَكُمْ وَكُلُواْ وَاشْـرَبُواْ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ * کەوابوو لە ئێستە بەدواوە (لە شەوگاردا) نزیکییان بکەون و ئەوە داوابکەن خوا بۆی بڕیار داون (لە نەوەی چاك و خواناس)، دە بخۆن و بخۆنەوە هەتا بە ڕوونی بەرەبەیان و ســپێدەتان بۆ دەردەکەوێت و لە ڕۆژهەڵاتەوە دیاریدەدات و تاریکی شــەو لادەبات﴾ [البقرة : ١٨٧]، وئەگەر خوای گەورە ڕوخسەتی دابێت بە جووتبوون پێش ئەوەی بەرە بەیانی ڕاســـتگۆ دەربکەوێت ئەوا ئەمە ئاماژەیە بۆئەوەی خۆشـــۆردنەکە لەپـاش دەرکەوتنی بەرە بەیـانە، وهەروەهـا لە گێڕانەوەی

عائیشـــەدا هاتووە -ڕەزای خوای لێبێت-، کە پێغەمبەر -صـــلى الله علیە وسلم- بەیانی بەسـەردا دەهات لەکاتێکدا لەشگران بوو بەهۆی جووتبوونی لەگەڵ خێزانەکەی و بەڕۆژوو دەبوو لەوڕۆژەدا. واتـا: پێغەمبەر -صـــلى الله علیە وسلم- خۆی نەدەشۆرد لە لەشگرانی هەتا بەرە بەیان دەردەکەوت.

پ٨: ئەگەر ئافرەت هەستی بەخوێن کرد، بەڵام خوێن دەرنەچووە لە پێش ڕۆژئاوابوون، یان هەســـتی بە ئازاری ســـوڕی مانگانە کرد وخوێنی لە پێش خۆرئاوا بوون نەبینی، ئایا ڕۆژووگرتنەکەی دروســـتە لەو ڕۆژەدا، یان واجبە لەسەری پاش ڕەمەزان ڕۆژووەکە بگرێتەوە؟

و٨: ئەگەر ئـافرەت هەســـتی بەهـاتن وچوونی ســـوڕی مـانگـانە کرد لە دەمـارەکـانیـدا لەکـاتێکـدا کە بەڕۆژووە، بەڵام خوێنی نەبینی هەتـا پـاش خۆرئاوابوون، یان هەستی بە ئازاری سوڕی مانگانە کرد، بەڵام خوێنی نەبینی هەتا پاش خۆرئاوابوون نەبێت، ئەوا پاکە و ڕۆژووەکەی دروســـتە لەو ڕۆژەدا، وگێڕانەوەی لەســـەر فەرز نیە ئەگەر ڕۆژووەکە فەرز بووە، ونـابێتە هۆی پوچەڵبوونەوەی پاداشتەکەی ئەگەر ڕۆژووی سونەت بوو.

پ٩: ئەگەر ئـافرەت خوێنی بینی، ودڵنیـا نەبوو لەوەی خوێنی ســـوڕی مانگانەیە، ئایا حوکمی بەڕۆژووبوونی ئەو ڕۆژە چییە؟

و٩: ڕۆژووگرتنی ئەو ڕۆژەی دروســـتە؛ چونکە بنچینە -ئەسـڵ- ئەوەیە خوێنی سوڕی مانگانە نیە هەتاوەکو بۆی دەردەکەوێت کە سوڕی مانگانەیە.

پ١٠: هەندێکجار ئافرەت شـوێنەوارێکی کەمی خوێن یان چەند دڵۆپەیەکی کەم لە خوێن دەبینێت بەپچڕپچڕ لە ڕۆژدا، جارێک دەیبنێت لەکاتی سـوڕی مانگانە لەکاتێکدا خوێنەکەی دانەبەزیوە، وجارێکی تر دەیبنێت لەکاتێکی تردا جگە لەکـاتی ســوڕی مـانگـانە، حوکمی ڕۆژووەکەی چیە لەهەردوو حاڵەتدا؟

و١٠: پێشـتر وەڵامدرایەوە لەسـەر ئەم جۆرە پرسـیارانە، بەڵام ماوەتەوە ئەگەر دڵۆپە خوێنەکان لە ڕۆژەکانی ســوڕی مانگانە بێت، لەکاتێکدا ئەو بە ســوڕی مانگانەی دادەنێت کە دەیناســێت، ئەوا لەم حاڵەتەدا بە ســوڕی مانگانە حیساب دەکرێت.

پ١١: ئایا ڕێگەپێدراوە ئافرەتی حەیزدار وزەیســتانیدار بخۆن وبخۆنەوە لە ڕۆژەکانی مانگی ڕەمەزان؟

و١١: بەڵێ، دەخۆن ودەخۆنەوە لەڕۆژەکانی مانگی ڕەمەزان، بەڵام لەپێشــترە بەنهێنی بێـت ئەگەر منـداڵی لە گەڵـدا بێـت ؛ چونکە ئەمە دەبێتە هۆی نارِوونی وجێی پرسیار لەلای منداڵان.

پ١٢: ئەگەر ئافرەتی حەیزدار یان زەیســتانیدار پاکبوویەوە لەکاتی نوێژی عەســر، ئایا دەبێت نوێژی نیوەڕۆ لەگەڵ عەســر بکات، یان تەنها دەبێت نوێژی عەسر بکات؟

و١٢: ڕای پەسەند لەم بابەتەدا: تەنها نوێژی عەسری لەسەرە ئەنجامی بدات؛ چونکە هیچ بەڵگەیەک نیە لەســەر واجبێتی نوێژی نیوەڕۆ، وئەســڵ ئەوەیە لەسەری واجب نییە، پاشان پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت: «هەرکەسێک بگات -بەئەنجامدانی- ڕکاتێک لە -نوێژی- عەسر پێش ئەوەی ڕۆژ ئاوا بێت ئەوا گەیشتووە بەکاتی ئەنجامدانی -نوێژی- عەسر -لەکاتەکەی خۆیدا-»، ئافرەت ئەگەر تووشــی ســوڕی مانگانە بێت لەپاش هاتنی کاتی

نیوەڕۆ ئەوا تەنها قەزاکردنەوەی نوێژی نیوەڕۆی لەسەرە نەک نوێژی عەسر، هەرچەندە نوێژی نیوەڕۆ لەگەڵ نوێژی عەسریش کۆدەکرێتەوە -جەمع دەکرێن-، وجیاوازی نیە لەنێوان ئەمە وئەو شێوازەی پرسیاری سەبارەت کراوە.

بۆیە ڕای پەسەند ئەوەیە تەنها نوێژی عەسری لەسەرە؛ بەبەڵگەی دەقی فەرموودەکە وپێوان -قیاس- لەسەری، وهەروەها ئەگەر پاکبوویەوە پێش دەرچوونی کاتی عیشا، ئەوا تەنها نوێژی عیشای لەسەرە، ونوێژی مەغریبی لەسەر نیە.

پ١٣: هەندێک لەئافرەتان سکەکەیان لەبار دەبەن ولە دوو حاڵەت بەدەر نییە: یان ئەوەتا پێش دروستبوونی کۆرپەلەکەیە، یان پاش دروستبوونی کۆرپەلەکەیە وهێڵکاری لاشەی دەردەکەوێت، ئایا حوکمی ڕۆژووگرتنی چیە لەو ڕۆژەدا کە کۆرپەلەکەی تێدا لەبار بردووە، وهەروەها ڕۆژووگرتنی ئەو ڕۆژانەی کە خوێنی تێدا دەبینێت؟

و١٣: ئەگەر کۆرپەلەکە دروست نەبووبێت ئەوا خوێنەکەی خوێنی زەیستانی نیە، بۆیە لەم حاڵەتەدا ڕۆژوو دەگرێت ونوێژ دەکات، وڕۆژووەکەی دروستە.

وئەگەر کۆرپەلەکە دروستکرا بێت ئەوا خوێنەکە خوێنی زەیستانیە، حەڵاڵ نیە بۆی ڕۆژوو بگرێت یان نوێژ بکات.

وبنچینە لەم مەسەلەدا یان پێوەر ئەوەیە: ئەگەر کۆرپەلەکە دروستکرا بێت ئەوا خوێنەکە خوێنی زەیستانیە، وئەگەر دروست نەکرابێت ئەوا خوێنەکە خوێنی زەیستانی نیە، وئەگەر خوێنەکە خوێنی زەیستانی بێت ئەوا حەرامە لەسەری ئەو شتانەی حەرامن لەسەر ئافرەتێک تووشی زەیستانی بووە، وئەگەر جگە لە خوێنی زەیستانی بێت ئەوا حەرام نیە لەسەری ئەو شتانە.

پ١٤: دابەزینی خوێن لە ئافرەتی ســـکپڕ لەڕۆژی ڕەمەزان، ئایا کاریگەری دەبێت لەسەر ڕۆژووەکەی؟

و١٤: ئەگەر خوێنی ســـوڕی مـانگـانە دەرچوو وئـافرەت بەڕۆژوو بوو ئەوا ڕۆژووەکەی پوچەڵە، چونکە پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت: «ئەگەر تووشـــی ســـوڕی مانگانە بێت نوێژ ناکات وڕۆژوو ناگرێت؟»، بۆیە لەو شـــتانەیە کە دەبنە هۆی ڕۆژوو شـــکاندن، وزەیســـتانیش بەهەمان شـــێوە، ودەرچوونی خوێنی ســـوڕی مانگانە وزەیســـتانی دەبنە هۆی پوچەڵبوونەوەی ڕۆژوو.

ودابەزینی خوێن لە ئافرەتی ســـکپڕ لە ڕۆژی ڕەمەزان ئەگەر ســـوڕی مانگانە بێت ئەوا وەکو خوێنی ســـوڕی مانگانەی ئەو ئافرەتەیە کە ســـکپڕ نیە، واتا: کاریگەری نیە لەســەر ڕۆژووەکەی، وئەگەر خوێنی سـوڕی مانگانە نەبێت ئەوا ئەمە هیچ کاریگەریەکی نابێت.

وسـوڕی مانگانە کە لەوەیە تووشـــی ئافرەتی سـکپڕ بێت ئەوەیە کە سـوڕی مانگانەی بەردەوام بێت ولێی نەپچڕێت لەو کاتەی ســـکپڕ بووە، وە لەکاتی ئاســـایی خۆی بۆی دەهات، ئەمە ســـوڕی مانگانەیە لەســـەر ڕای پەســـەند، وحوکمەکانی سوڕی مانگانەی لەسەر جێگیر دەبێت.

بەڵام ئەگەر خوێنی سوڕی مانگانەی پچڕا، پاشان خوێنی تری بینی کە خوێنی ســـوڕی مانگانەی ئـاســـایی نەبوو، ئەوا ئەمە کاریگەری نـابێت لەســـەر ڕۆژووەکەی؛ چونکە ئەمە سوڕی مانگانە نیە.

پ١٥: ئەگەر ئافرەت لە ماوەی ســوڕی مانگانەی ڕۆژێک خوێنی بینی، ولە ڕۆژی دواتر خوێنی نەبینی بەدرێژایی ڕۆژ، دەبێت چی بکات؟

و١٥: وا دیارە ئەم پاکبوونەوە یان وشــکبوونەوە کە ڕوو دەدات لە ڕۆژەکانی سوڕی مانگانە بەشێکە لە سوڕی مانگانە، بۆیە بە پاکبوونەوە دانانرێت، بۆیە قەدەغەکراوە لەسەری ئەو شتانەی لەسەر ئافرەتی حەیزدار قەدەغەکراوە.

وهەندێک لە زانایان دەڵێن: هەرکەســێک ڕۆژێک خوێنی بینی وڕۆژێکی تر پاکێتی بینی، ئەوا ئەم خوێنە هی ســوڕی مانگانەیە، هەتاوەکو دەگاتە پانزە ڕۆژ، ئەگەر گەیشــتە پانزە ڕۆژ ئەوا ئەو خوێنەی لەپاشــی دێت خوێنی ئیســتیحازەیە، ئەمە بەناوبانگترین ڕایە لە مەزهەبی ئیمام ئەحمەد -ڕەحمەتی خوای لێبێت-.

پ١٦: لەکۆتا ڕۆژەکانی ســوڕی مانگانە وپێش پاکبوونەوە ئافرەت هیچ شوێنەوارێکی خوێن نابینێت، ئایا ئەو ڕۆژە بەڕۆژوو بێت، لەکاتێکدا پارچە -تیرە- سپیەکەی (القصة البيضاء)ی نەبینیوە، ئایا چی بکات لەم حاڵەتەدا؟

و١٦: ئەگەر لە عادەت وخووی وابوو کە پارچە ســپیەکە نەبینێت -هەروەکو چۆن هەندێک لە ئافرەتان نایبینن- ئەوا بەڕۆژوو دەبێت، وئەگەر عادەت وخووی وابوو کە پارچە سپیەکە ببینێت ئەوا بەڕۆژوو نابێت هەتاوەکو پارچە سپیەکە دەبینێت.

پ١٧: ئایا حوکمی خوێندنەوەی قورئان بە ســەیرکردنی یان خوێندنەوەی بەلەبەرکردنەوە چییە لەکاتی پێویستی، وەکو ئەوەی فێرخواز یان مامۆستا بێت؟

و١٧: هیچ شتێک نیە لەسەر ئافرەتێک تووشی سوڕی مانگانە یان زەیستانی هاتبێت ؛ قورئان بخوێنیت ئەگەر لەبەر پێویستی بێت، وەکو ئەوەی مامۆستا بێت یان خوێندنەوەی ویردی شەو وڕۆژی فێرخواز بێت.

بەڵام خوێندنەوەی قورئان -بۆ بەدەستهێنانی پاداشتی خوێندنەوە- باشتر وایە ئەنجامی نەدات؛ چونکە زۆرینەی زانایان پێیان وایە ئافرەتی حەیزدار حەڵاڵ نیە بۆی قورئان بخوێنێت.

پ١٨: ئایا دەبێت ئافرەتی حەیزدار جلەکانی بگۆڕێت لەپاش پاکبوونەوە، ئەگەرچیش بزانێت جلەکەی خوێن وپیسی بەر نەکەوتووە؟

و١٨: ئەمەی لەسەر نیە؛ چونکە سوڕی مانگانە نابێتە هۆی پیسبوونی لاشە، بەڵکو خوێنی سوڕی مانگانە تەنها ئەو شوێنە پیس دەکات کە بەری دەکەوێت، وبۆیە پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- فەرمانیکردووە بەئافرەتان ئەگەر جلەکەکانیان توشی خوێنی سوڕی مانگانە بوو؛ بیشۆن، وبەو جلەوە نوێژ بکەن.

پ١٩: ئافرەتێک حەوت ڕۆژ لە ڕەمەزان بەڕۆژوو نەبوو چونکە تووشی زەیستانی هاتبوو، ورۆژووەکانی نەگرتەوە هەتاوەکو ڕەمەزانێکی تر هات، ورەمەزانی دواتر حەوت ڕۆژ بەڕۆژوو نەبوو بەهۆی شیردانەوە، وئەو ڕۆژووانەی نەگرتەوە؛ بەهۆی نەخۆشیەوە کە تووشی هاتبوو، ئایا چی لەسەرە لەکاتێکدا نزیکە لەوەی ڕەمەزانی سێیەم بێت؟ وەڵاممان بدەنەوە ؛ خوای گەورە پاداشتتان بداتەوە.

و١٩: ئەگەر ئەم ئافرەتە هەروەکو سەبارەت بە نەفسی خۆی باسیکرد -تووشی نەخۆشی هاتووە، وناتوانێت ئەو ڕۆژانە بگرێتەوە- ئەوا هەرکاتێک بتوانێت ڕێگەپێدراوە ڕۆژووەکان بگرێتەوە؛ چونکە عوزری هەیە، ئەگەرچیش ڕەمەزانێکی تر بێت.

بەڵام ئەگەر عوزرێکی نەبێت، بەڵکو بیانوو دەهێنێتەوە وکەمتەرخەمی دەکات، ئەوا ڕێگەپێدراو نیە ڕۆژووگرتنەوەی ئەو ڕۆژانە لە ڕەمەزانی یەکەمەوە دوابخات بۆ ڕەمەزانی دواتر، عائیشە -ڕەزای خوای لێبێت- دەڵێت:

ڕۆژووگرتنەوەم لەســـەر بوو، نەمـدەتوانی بیـانگرمەوە هەتـاوەکو مـانگی شەعبان.

وبۆیە، لەســـەر ئەم ئافرەتەیە کە ســـەیری حاڵی خۆی بکات، ئەگەر هیچ بیانوویەکی نەبێت ئەوا گوناهبارە، وپێویستـە تەوبە بکات، ودەستبەجێ ئەو ڕۆژووانە بگرێتەوە کە لەسەریەتی، وئەگەر عوزری هەبێت ئەوا ئەمە ئاساییە، ئەگەرچیش ساڵێک یان دووان دوابکەوێت.

پ٢٠: هەنـدێک ئـافرەت ؛ ڕەمەزانێکی تریـان بەســـەردا دێت لەکـاتێکدا هەندێک ڕۆژووی ڕەمەزانی پێشوویان نەگرتووە، ئایا واجب چیە لەسەریان؟

و٢٠: واجبە لەســـەریان: تەوبە بکەن وداوای لێخۆشـــبوون بکەن لە خوای گەورە بەهۆی کردنی ئەم کـارە، چونکە ڕێگەپێـدراو نیە بۆ ئەو کەســـەی کە ڕۆژووگرتنی ڕەمەزانی لەســـەرە ؛ دوای بخـات بۆ ڕەمەزانێکی تر بەبێ عوزر، عـائیشـــە -ڕەزای خوای لێبێت- دەڵێت: ڕۆژووگرتنی ڕەمەزانم لەســـەر بوو، نەمدەتوانی بیانگرمەوە هەتاوەکو مانگی شەعبان.

وئەمە بەڵگەیە لەسـەر ئەوەی نابێت دوایان بخات بۆ پاش ڕەمەزانی دووەم، وپێویســـتە تەوبە بکات وداوای لێخۆشـــبوون بکات لە خوای گەورە لەســـەر ئەوەی کردوویەتی، ودەبێـت ئەو ڕۆژووانە بگرێتەوە کە نەیگرتوون لەپـاش ڕەمەزانی دووەم.

پ٢١: بۆ نمونە ئەگەر ئافرەت کاتژمێر یەکی نیوەڕۆ تووشـی سـوڕی مانگانە بوو، لەکاتێکدا هێشـــتا نوێژی نیوەڕۆی نەکردووە، ئایا دەبێت ئەو نوێژە بە قەزا بگێڕێتەوە لەپاش پاکبوونەوە؟

و٢١: لەمەدا ناکۆکی هەیە لەنێوان زانایان، تێیاندایە دەڵێت: لەســـەری نیە نوێژەکە قەزا بکـاتەوە؛ چونکە کەمتەرخەم نەبووە، وگونـاهبـار نـابێـت؛ لەبەرئەوەی ڕێگەپێدراوە نوێژ دوا بخات بۆ کۆتایی کاتەکەی.

وهەندێکیان دەڵێن: دەبێت نوێژەکە قەزا بکاتەوە؛ واتا : قەزاکردنەوەی ئەو نوێژە، لەبەر گشـــتگیری وتەی پێغەمبەر -صـــلی الله علیه وســـلم- کاتێك دەفەرموێت: «هەرکەســـێک بگات -بەئەنجامدانی- ڕکاتێک لە نوێژ ئەوا گەیشتووە -بەئەنجامدانی- نوێژەکە -لەکاتی خۆیدا-».

وباشـــتر وایە ئەو نوێژە قەزا بکاتەوە؛ چونکە یەک نوێژە، وهیچ نارەحەتیەک نیە لە قەزاکردنەوەی.

پ٢٢: ئەگەر ئافرەتی ســـکپڕ خوێنی بینی لەپێش لەدایکبوونی کۆرپەلەکەی بەڕۆژێک یان دووان، ئایا واز لە نوێژ وڕۆژووگرتن بهێنێت بەهۆی ئەمە، یان چی بکات؟

و٢٢: ئەگەر ئـافرەتی ســـکپڕ خوێنی بینی لەپێش لەدایکبوونی کۆرپەلەکەی بەڕۆژێک یان دووان، ئەگەر ئازار وژانی لەگەڵدا بوو ئەوا ئەمە زەیســـتانیە، بەهۆیەوە واز لە نوێژکردن وڕۆژووگرتن دەهێنێت، وئەگەر ئازار وژانی لەگەڵ نەبوو ئەوا ئەمە خوێنێکی خراپە -خوێنی ئیســـتیحازەیە:دم فســـاد- وهیچ بەهەند وەرناگیرێت، ونابێتە ڕێگر لە نوێژکردن وڕۆژووگرتن.

پ٢٣: ئایا ڕات چیە ســەبارەت بە خواردنی حەپی ڕێگر لە ســوڕی مانگانە ؛ بۆئەوەی لەگەڵ خەڵکی بەڕۆژوو بێت؟

و٢٣: من هۆشـــیاری دەدەم ســـەبارەت بە ئەم کارە، چونکە ئەم حەپانە زۆر زیانلێدەرن، لەلام سەلمێنراوە ودەرکەوتووە لەڕێگەی قسەی پزیشکەکانەوە، وبە ئافرەت دەووترێت: ئەمە شـــتێکە خوای گەورە نووســـیویەتی لەســـەر کچەکانی ئادەم، بۆیە ڕازی بە بەوەی خوای گەورە نووســیویەتی، وڕۆژوو بگرە ئەگەر هیچ ڕێگرێک نەبوو، وئەگەر ڕێگرێک هەبوو ئەوا ڕۆژوو مەگرە، وڕازی بە بەقەدەری خوای گەورە.

پ٢٤: ئافرەتێک پاش دوو مانگ لەزەیستانی، وپاش ئەوەی پاک بوویەوە ؛ هەندێک دڵۆپە خوێن دەبینێت، ئایا ڕۆژووەکەی بشکێنێت، ونوێژ نەکات؟ یان چی بکات؟

و٢٤: کێشەکانی ئافرەتان لە سوڕی مانگانە وزەیستانی وەکو دەریا وایە کەناری نیە، ولە هۆکارەکانی: بەکارهێنانی ئەم حەبانەیە کە ڕێگرن لە سکپڕی وڕێگرن لە سوڕی مانگانە، وزۆرێک لەم پرسیارانە لای خەڵکی پێشتر بوونی نەبوو، ڕاستە هەندێک بابەت هەیە ناڕوونە وجێی پرسیارە لەو کاتەوەی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- نێردراوە، بەڵکو لەو کاتەوەی کە ئافرەت بوونی هەبووە، بەڵام زۆری ئەم پرسیارانە بە شێوەیەک مرۆڤ تووشی نیگەرانی بکات لەچارەسەرکردنیان ؛ شتێکە جێی داخە.

بەڵام بنچینەی گشتی: ئەگەر ئافرەت پاکبوویەوە، ودڵنیابوو لەپاکێتی لە سوڕی مانگانە ولە زەیستانی -ومەبەستم لەپاکێتی لە سوڕی مانگانە-: بریتیە لە دەرچوونی پارچە -تیرە- سپیەکە، ئەمیش ئاوێکی سپیە ئافرەت دەیناسێتەوە پاش پاکبوونەوە- لە زەرداو یان لێڵاو یان دڵۆپی خوێن یان تەڕێتی، ئەمانە هەمووی سوڕی مانگانە نین، بۆیە نابنە ڕێگر لە نوێژکردن و لە ڕۆژووگرتن ولەوەی مێردەکەی لەگەڵی جووت بێت؛ چونکە ئەمە سوڕی مانگانە نیە. ئوم عەتیە دەڵێت: «دەستوورمان وابوو لە پاش پاکبوونەوە لە بێنوێژی: لێڵاو وزەرداومان بە هیچ دانەدەنا» [أخرجه البخاري، وە لەلای أبوداود زیادە: " بعد الطهر " لەپاش پاکێتی هاتووە، وسەنەدەکەشی سەحیحە].

بۆیە دەڵێین: هەرشتێک لەپاش پاکبوونەوە لەم شتانە ؛ زیانی بۆ ئافرەت نیە، ونابێتە ڕێگر لە نوێژکردن وڕۆژووگرتن وجووتبونی مێردەکەی لەگەڵی، بەڵام واجبە پەلە نەکات هەتاوەکو پاکێتی دەبینێت؛چونکە هەندێک لە ئافرەتان ئەگەر خوێنی سوڕی مانگانەیان وشک بێتەوە؛ پەلە دەکەن،

وخۆیان دەشـــۆن پێش ئەوەی پاکێتی ببینن، بۆیە ئافرەتانی هاوەڵان بۆ دایکی ئیمانداران عائیشـــە -ڕەزای خوای لێبێت- پەموویان دەنارد کە خوێنی پێوە بوو؛ بۆ پرســـیارکردن، ئەویش دەیووت: پەلە مەکەن هەتاوەکو پارچە سپیەکە دەبینن.

پ٢٥: هەندێک ئافرەت خوێنیان بەردەوامە، وهەندێکجار خوێنەکە دەپچڕێت بۆ ڕۆژێک یان دوان، پاشان دەگەڕێتەوە، ئایا حوکمی ئەم حاڵەتە چیە سەبارەت بۆ ڕۆژووگرتن و نوێژکردن وهەموو پەرستنەکانی تر؟

و٢٥: ناســـراوە لەلای زۆرینەی زانایان: ئەگەر ئافرەت کاتی دیاریکراوی هەبوو بۆ ســـوڕی مانگانەی، وتەواو بوو، ئەوا خۆی دەشـــوات، ونوێژ دەکات، وڕۆژوو دەگرێتەوە، وئەوەی دەیبینێت لەپاش دوو ڕۆژ یان ســـیان ئەمە ســـوڕی مانگانە نیە؛ چونکە کەمترین ماوەی پاکێتی لەســـوڕی مانگانە لەلای ئەو زانایانە سیانزە ڕۆژە.

وهەندێک لەزانایان دەڵێن: هەرکاتێک خوێنی بینی ئەوا خوێنی ســـوڕی مانگانەیە، وهەرکاتێک پاکبوویەوە ئەوا پاکە، ئەگەریش لەنێوان هەردوو حەیزەکە سیانزە ڕۆژ نەبێت.

پ٢٦: کامیان باشترە بۆ ئافرەت: شەوەکانی ڕەمەزان لەماڵەکەی خۆی نوێژ بکات، یان لە مزگەوت، بەتایبەت ئەگەر لەمزگەوتدا ئامۆژگاری و وتار هەبێت؟ وڕێنموێنیت چیە بۆ ئەو ئافرەتانەی کە لە مزگەوتدا نوێژ دەکەن؟

و٢٦: باشتر وایە لەماڵەوە نوێژ بکات، چونکە گشتیە کاتێک پێغەمبەر -صلى الله عليه وسـلم- دەفەرموێت: «وماڵەکانیان خێرترە بۆیان»، واتا: خێرترە بۆ نوێژکردن تێیدا، لەبەرئەوەی دەرچوونی ئافرەت لەماڵ زۆرجار دوور نیە لە فیتنە، ئەگەر ئافرەت لەماڵەوە بێت ئەمە خێرترە لەوەی دەربچێت بۆ

مزگەوت، ودەتوانێـت ئـامۆژگـاری و وتـار ببیسـتـێـت لەڕێگـای تۆمـارە دەنگیەکانەوە.

وڕێنمویێنیم بۆ ئەو ئـافرەتـانەی لەمزگەوتـدا نوێژ دەکەن، ئەوەیە : لەمـاڵ دەربچن بەبێ خۆڕازاندنەوە، وبۆن لەخۆیان نەدەن.

پ٢٧: ئـایا حوکمی تـامکردنی چێشـــت لەلایەن ئـافرەتەوە چیە لەڕۆژی ڕەمەزاندا ، لەکاتێکدا بەڕۆژووە؟

و٢٧: حوکمەکەی: هیچی تێـدا نیە؛ چونکە پێویســـتە، بەڵام ئەوەی تـامی کردووە فڕێی دەداتە دەرەوە وقوتی نادات.

پ٢٨: ئـافرەتێـک لە ڕووداوێکـدا ؛ بریـندار بوو لەســەرەتـای ســکپڕیـدا ومنداڵەکەی لەبارچوو بەهۆی خوێنبەربوونێکی زۆرەوە، ئایا دەبێت ڕۆژوو نەگرێت، یان بەردەوام بێت لەسـەر رۆژووگرتن؟ وئەگەر رۆژووی نەگرت ئایا گوناهبارە؟

و٢٨: دەڵێین: ئافرەتی سکپڕ تووشی سوڕی مانگانە نابێــت، هەروەکو ئیمام ئەحمەد دەڵێت: ئافرەتان دەزانن سـکپڕن بەهۆی پچڕانی سـوڕی مانگانەوە، وســوڕی مانگانە -هەروەکو زانایان وتوویانە- خوای گەورە دروســتی کردووە بەهۆی حیکمەتێکەوە ئەویش بۆ خۆراکپێدانە بەمنداڵەکە لە سـکی دایکیدا، ئەگەر ئافرەتەکە سکپڕ بێت ؛ ئەوا سوڕی مانگانەی دەوەستێت.

بەڵام هەندێک لە ئافرەتان لەوەیە سـوڕی مانگانەیان بەردەوام بێت لەسـەر عادەتی خۆیان هەروەکو پێش ســکپڕبوون، ئەمە حوکمی لەســەر دەدرێت بەوەی ســوڕی مانگانەکەی ڕاســتە؛ چونکە بەردەوامە، وبە ســکپڕی کاریگەر نەبووە، بۆیە ئەم ســوڕی مانگانەیە دەبێتە هۆی ڕێگر لە هەموو شـتێک کە تووشـــی ئـافرەتی حەیزدار دەبێـت کە ســـکپڕ نیە، وهەموو حوکمەکـان دەیگرێتەوە، لە واجب وئەرک لەسەر لاچوون.

وسەرەنجام: ئەو خوێنەی لەئافرەتی سکپڕ دەردەچێت دوو جۆرە:

- جۆری یەکەم: جۆرێک حوکمی لەسـەر دەدرێت بەوەی خوێنی سـوڕی مانگانەیە، وئەمیش ئەوەیە کە بەردەوامە هەروەکو پێش سکپڕبوون، مانای ئەوەیە: سکپڕی کاریگەری لەسەر نەبووە، بۆیە سوڕی مانگانەیە.

- جۆری دووەم: خوێنێکە لەناکاو تووشـی بووە، بەهۆی یان ڕووداوێک یان هەڵگرتنی شـتێک یان بەربوونەوە لەشـوێنێک وهتد، ئەمە خوێنی سـوڕی مانگانە نیە، بەڵکو خوێنی دەمارە، بۆیە ئەمە نابێتە هۆی ڕێگر لە نوێژکردن ولە ڕۆژووگرتن، بەڵکو حوکمی وەکو حوکمی ئافرەتە پاکەکانە لەسـوڕی مانگانە.

بەڵام ئەگەر بەهۆی ڕووداوەکە کۆرپەلەکەی لەبار بچێت کە لەنێو سـکیەتی ئەوا بەپێی قسـەی زانایانە: ئەگەر کۆرپەلەکە دەرچوو ودیار بوو دروسـتکراوە وشـێوەی مرۆڤە ئەوا ئەو خوێنەی دەرچووە ؛ خوێنی زەیسـتانیە، بەهۆی ئەمەوە واز لەنوێژکردن ورۆژووگرتن دەهێنێت، ومێردەکەی لەگەڵی جووت نابێت هەتاوەکو پاک دەبێتەوە.

وئەگەر کۆرپەلەکە دەرچوو ودروسـت نەکرابوو وشـێوەی مرۆڤ نەبوو ئەوا ئەمە بە خوێنی زەیسـتانی دانـانرێـت، بەڵکو خوێنی خراپە -خوێنی ئیسـتیحازەیە-، وئەمە نابێتە هۆی ڕێگر لە نوێژکردن ولە ڕۆژووگرتن، ونە لە هیچ شتێکی تر.

زانایان دەڵێن: کەمترین ماوە کە کۆرپەلە شـێوەی مرۆڤی پێوە دیار دەبێت؛ هەشـتا ویەک ڕۆژە، چونکە خوڵقاندنی کۆرپەلە لە سـکی دایکیدا بەم شـێوەیەهەروەکو ئیبن مەسـعود -ڕەزای خوای لێبێت- دەڵێت: پێغەمبەری خودا -صـلى الله علیه وسـلم- بۆمـانی گێڕانەیەوە و ئەو ڕاسـتگۆ و متمانەپێکراوە؛ فەرمووی: «دروسـتبوونی هەریەکێک لە ئێوە بۆ ماوەی چل

ڕۆژ لە سـکی دایکیدا وەک دڵۆپێکی تۆو -سـپێرم- کۆدەکرێنەوە، پاشـان دەبێتە پارچە خوێنێکی مەییو بۆ ماوەیەکی هاوشـێوە، پاشـان دەبێتە پارچەیەک (لە گۆشـت) بۆ ماوەیەکی هاوشـێوە، پاشان فریشـتەیەک ڕەوانە دەکرێتە لای کە ڕۆحی بەبەردا بکات و فەرمانی پێکراوە چوار شت بنووسێت: ڕزق و تەمەن و کردار و بەدبەختی یـان بەختەوەر ...»، ونـاکرێـت کۆرپەلە دروست بکرێت پێش ئەم ماوەیە، وزۆرجار شـێوەی مرۆڤی تێدا دەرناکەوێت پێش نەوەد ڕۆژ، هەروەکو هەندێک لە زانایان وتوویانە.

پ٢٩: من ئافرەتێکم سـاڵێک پێش ئێسـتا منداڵەکەم لەبارچوو لە مانگی سـێیەم، ونوێژم نەکرد هەتاوەکو پاکبوومەوە، وپێم ووترا: دەبوایە نوێژت بکردایە، ئایا چیبکەم، لەکاتێکدا نازانم چەند ڕۆژ نوێژم نەکردووە؟

و٢٩: زانراوە لای زانایان: ئەگەر ئافرەت منداڵێکی لەبارچوو لە مانگی سـێیەم ئەوا نوێژ نـاکـات؛ چونکە ئەگەر ئـافرەت منـداڵێکی لەبـارچوو ودیـاربوو کە ڕووکاری مرۆڤە ئەوا ئەو خوێنەی لێوەی دەردەچێت خوێنی زەیسـتانیە بۆیە نوێژ ناکات.

زانـایـان دەڵێت: لەوەیە ڕووکـاری منداڵە دروسـتکراوەکە دیار بێت ئەگەر هەشـتا ویەک ڕۆژ تەواو بکات، وئەمە کەمترە لە سێ مانگ، ئەگەر دڵنیا بوو لەوەی پێش ئەم ماوەیە لەباری چووە ئەوا ئەوەی تووشی بووە خوێنی خراپە -ئیستیحازەیە-، و بەهۆیەوە واز لەنوێژکردن ناهێنێت.

وئەم پرسـیارکارە پێویسـتە خۆی بزانێت، ئەگەر منداڵەکە پێش هەشـتا ڕۆژ بێت ئەوا دەبێت نوێژەکانی قەزا بکاتەوە، وئەگەر نەزانێت بۆ ماوەی چەندێک نوێژی نەکردووە؟ ئەوا بە مەزنـدەکردن نوێژەکـان قەزا دەکـاتەوە بەپێـی زۆرینەی گومانی کە ئەوەندە ڕۆژ نوێژی نەکردووە.

پ٣٠: پرسیارکارێک دەڵێت: لەو کاتەوەی ڕۆژوو لەسەری واجبە ؛ ڕۆژوو دەگرێت، بەڵام ئەو ڕۆژانە ناگرێتەوە کە بەهۆی سووڕی مانگانە نەیتوانیوە بەڕۆژوو بێت تێیاندا، وئێستاش نازانێت چەند ڕۆژ بەڕۆژوو نەبووە، وداوای ڕێنموێنی دەکات ؛ ئێستا چی واجبە ئەنجامی بدات؟

و٣٠: بەداخەوە جێگای نیگەرانیە کە هاوشێوەی ئەم حاڵەتە ڕوودەدات لەنێو ئافرەتانی ئیمانداران، ئەم وازلێهێنانە -مەبەستم: وازهێنان لەقەزاکردنەوەی ئەوەی واجبە لەسەریان لەڕۆژووگرتن- یان بەهۆی نەزانینەوەیە، یان بەهۆی کەمتەرخەمیە، هەردوویان کارەساتن؛ چونکە نەزانین چارەسەرەکەی زانست وپرسیارکردنە، بەڵام کەمتەرخەمی چارەسەرەکەی تەقوا وترسانە لە خوای گەورە، وهەستکردنە بەچاودێری ئەو زاتە، وترسانە لە سزاکانی، ودەستبەجێ کردەوە کردنە بەو شێوەیەی ئەو پێی ڕازیە.

بۆیە دەبێت ئەم ئافرەتە تەوبە بکات لەوەی کردوویەتی، وداوای لێخۆشبوون بکات لە خوای گەورە، و بەمەزندە بزانێت چەند ڕۆژ بەڕۆژوو نەبووە هێندەی دەتوانێت قەزایان بکاتەوە، وگەردنی خۆی ڕزگار بکات، وداواکارین خوای گەورە تەوبەکەی قبوڵ بکات.

پ٣١: ئەگەر ئافرەت تووشی سووڕی مانگانە بێت لەپاش هاتنی کاتی نوێژ، ئەمە حوکمی چیە؟ وئایا واجبە کە ئەو نوێژە قەزا بکاتەوە ئەگەر پاکبوویەوە؟ وهەروەها ئەگەر پاکبوویەوە پێش دەرچوونی کاتی نوێژ، ئەمە حوکمی چیە؟

و٣١: یەکەم: ئافرەت ئەگەر تووشی سووڕی مانگانە بوو لەپاش هاتنی کاتی نوێژ -واتا: پاش هاتنی کاتێک لەکاتی نوێژە فەرزەکان- ئەوا واجبە لەسەری ئەگەر پاکبوویەوە ؛ ئەو نوێژە بە قەزا بکاتەوە کە لەکاتێکدا تووشی سووڕی

مانگانە بووە، ئەگەر نوێژەکەی نەکردبوو پێش ئەوەی تووشی سوڕی مانگانە بێت، ئەمیش لە بەر ئەوەی پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- دەفەرموێت: «هەرکەسێک بگات -بەئەنجامدانی- ڕکاتێک لە نوێژ ئەوا گەیشتووە -بەئەنجامدانی- نوێژەکە -لەکاتی خۆیدا-». ئەگەر ئافرەت گەیشت بەکاتی نوێژ هێندەی ماوەی ڕکاتێک، پاشان تووشی سوڕی مانگانە بوو پێش ئەوەی نوێژەکە بکات، ئەگەر پاکبوویەوە ئەوا دەبێت ئەو نوێژە قەزا بکاتەوە.

دووەم: ئەگەر پاکبوویەوە لە سوڕی مانگانە پێش دەرچوونی کاتی نوێژ ئەوا واجبە لەسەری نوێژەکە قەزا بکات، ئەگەر پاکبوویەوە پێش ئەوەی خۆر دەربکەوێت هێندەی ماوەی ڕکاتێک ئەوا واجبە لەسەری نوێژی بەیانی بکات، وئەگەر پاک بێتەوە پێش خۆر ئاوابوون هێندەی ماوەی ڕکاتێک ئەوا واجبە نوێژی عەسر بکات، وئەگەر پاک بێتەوە پێش نیوەی شەو هێندەی ماوەی ڕکاتێک ئەوا واجبە نوێژی عیشا بکات، وئەگەر پاک بێتەوە پاش نیوەی شەو ئەوا واجب نیە نوێژی عیشا بکات، ودەبێت نوێژی بەیانی بکات ئەگەر کاتەکەی هات، خوای گەورە -سبحانە وتعالی- دەفەرموێت: ﴿فَإِذَا اطْمَأْنَنتُمْ فَأَقِيمُواْ الصَّلاَةَ إِنَّ الصَّلاَةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَّوْقُوتًا﴾ [النساء:١٠٣] واتە: ﴿کاتێکیش ئارامی باڵی کێشا بەسەرتانداو نیشتەجێ بوون، ئەوە نوێژ بەچاکی و تەواوی ئەنجام بدەن، چونکە بەڕاستی نوێژ لەسەر ئیمانداران فەرزە لەکاتی دیاریکراودا دەبێ ئەنجام بدرێت﴾، واتا: فەرزێکی کات دیاریکراوە، نابێت مرۆڤ لەپاش تەواوبوونی کاتەکەی ؛ نوێژەکە بکات، ونابێت پێش هاتنی کاتەکەی ؛ نوێژەکە بکات.

پ٣٢: تووشــی ســوڕی مانگانە بووم لەکاتی نوێژدا، چی بکەم؟ ئایا ئەو نوێژانە قەزا بکەمەوە کە لەکاتی سوڕی مانگانە نەمکردووە؟

و٣٢: ئەگەر ئافرەت تووشــی ســوڕی مانگانە بوو لەپاش هاتنی کاتی نوێژ -وەکو ئەوەی تووشی سوڕی مانگانە بێت لەپاش کاتی زەوال بە نیو سەعات- ئەوا ئەگەر پاکبوویەوە لە ســوڕی مانگانە تەنها ئەم نوێژە قەزا دەکات کە کاتەکەی هاتووە لەکاتێکدا پاک بووەتەوە؛ چونکە خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿فَإِذَا اطْمَأْنَنتُمْ فَأَقِيمُواْ الصَّلاَةَ إِنَّ الصَّلاَةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَّوْقُوتًا﴾ [النســاء:١٠٣] واتە: ﴿کاتێکیش ئارامی باڵی کێشــا بەســەرتانداو نیشــتەجێ بوون، ئەوە نوێژ بەچاکی و تەواوی ئەنجام بدەن، چونکە بەڕاســتی نوێژ لەسەر ئیمانداران فەرزە لەکاتی دیاریکراودا دەبێ ئەنجام بدرێت﴾،

وئەو نوێژانە ناکاتەوە کە لەکاتیاندا تووشــی ســوڕی مانگانە بووە، چونکە لە فەرموودەیەکی درێژدا پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت: «ئەوە نییە کاتێك تووشــی ســوڕی مانگانە دەبێت، نوێژ ناکات وڕۆژوو ناگرێت»، وزانایان یەکدەنگن لەســەر ئەوەی ئەو نوێژانە قەزا ناکاتەوە کە لەکاتیاندا تووشی سوڕی مانگانە هاتووە.

بەڵام ئەگەر پـاکبوویەوە، وهێنـدەی ڕکـاتێـک کـاتی نوێژەکە مـابوو، ئەوا نوێژەکەی دەکات لەو کاتەوەی پاکبووەتەوە، چونکە پێغەمبەر -صــلى الله عليه وســلم- دەفەرموێت: «هەرکەســێک بگات -بەئەنجامدانی- ڕکاتێک لە نوێژی عەســر پێش ئەوەی خۆر ئاوا بێت، ئەوا گەیشــتووە -بەئەنجامدانی- نوێژی عەسر -لەکاتی خۆیدا-». ئەگەر پاک بێتەوە لەکاتی عەسر، یان پێش دەرکەوتنی خۆر، وهێنـدەی مـاوەی ڕکـاتێـک مـابوو بۆ ئـاوا بوونی خۆر یـان دەرکەوتنی، ئەوا نوێژی عەســر دەکات لەمەســەلەی یەکەم، ونوێژی بەیانی دەکات لە مەسەلەی دووەم.

پ٣٣: دایکم تەمەنی شەست وپێنج ساڵە، ونۆزدە ساڵە منداڵی نەبووە، وئێستا بۆ ماوەی سێ ساڵە ؛ خوێنبەربوونی هەیە، ئەمیش وادیارە نەخۆشیە لەو ماوەیەدا تووشی بووە، وڕەمەزان وا خەریکە دێت، چۆن ئامۆژگاری دەکەن؟ وچی بکات لەم حاڵەتەدا؟

و٣٣: هاوشێوەی ئەم ئافرەتانە کە تووشی خوێنبەربوون -نەزیف- دەبن: حوکمی ئەوەیە واز لە نوێژ وڕۆژووگرتن بهێنێت هێندەی ماوەی سووڕی مانگانەی پێشووی؛ پێش ئەوەی تووشی ئەمە بێت، بۆ نمونە ئەگەر پێشتر ماوەی سوڕی مانگانەکەی لە سەرەتای هەموو مانگێک ؛ شەش ڕۆژ بێت، ئەوا ئێستاش لەسەرەتای هەموو مانگێک شەش ڕۆژ نوێژ ناکات وڕۆژوو ناگرێت، ئەگەر ئەم ماوەیە تەواو بوو ؛ خۆی دەشوات ونوێژ دەکات وڕۆژوو دەگرێت.

وچۆنیەتی نوێژ لەم حاڵەتە وهاوشێوەکانی: بەتەواوی دامێنی -عەورەتی- دەشوات، پارچە قوماشێکی (یان هەرشتێک تر)ی پێوە توند دەکات ؛ بۆ ڕێگرتن لە خوێن دەرچوون، ودەستنوێژ دەگرێت، وئەمە ئەنجامدەدات لەپاش هاتنی کاتی نوێژی فەرز، وهەروەها هەمان شت دەکات ئەگەر بیەوێت نوێژی سونەت بکات لەکاتەکانی تر.

ولەم حاڵەتەدا -بەهۆی نارەحەتیەوە- دەتوانێت نوێژی نیوەڕۆ وعەسر کۆ بکاتەوە -جەمعیان بکات-، و بەهەمان شێوە نوێژی مەغریب وعیشا، بۆئەوەی یەک جار ئەم کارە بکات بۆ نوێژی نیوەڕۆ وعەسر، وجارێک بۆ نوێژەکانی مەغریب وعیشا، وجارێکی تر بۆ نوێژی بەیانی، لەجیاتی پێنج جار ؛ سێ جار ئەم کارە دەکات.

وجارێکی تر دووبارەی دەکەمەوە، ودەڵێم: کاتێک دەیەوێت دەستنوێژ بگرێت سەرەتا دەبێت دامێنی پاک بکاتەوە، وشتێک وەکو پارچە پەڕۆیەکی پێوە

توند دەکات بۆئەوەی خوێن دەرنەچێت یان دەرچوونی زۆر کەم بێت، پاشان دەســتنوێژ دەگرێت، وچوار ڕکات نوێژی نیوەڕۆ وچوار ڕکات نوێژی عەسـر دەکات، وپاشان نوێژی مەغریب سێ ڕکات ؛ ونوێژی عیشا چوار ڕکات دەکات، وهەروەها نوێژی بەیانی دوو ڕکات دەکات، واتا: نوێژەکان کورت -قەسـر- ناکات، هەروەکو خەڵکی پێیان وایە کە قەسـریان دەکات بەڵکو تەنها کۆیان دەکاتەوە، وڕێگەپێدراوە نوێژەکانی نیوەڕۆ وعەسـر کۆ بکاتەوە، ونوێژەکانی مەغریب وعیشا کۆ بکاتەوە، دەتوانێت نوێژی نیوەڕۆ وعەسر بەپێشخستن لەکاتی نوێژی نیوەڕۆ بیانکات یان بە پاشـخسـتن لەکاتی نوێژی عەسـر بیانکات، وهەروەها دەتوانێت نوێژی مەغریب وعیشا بەپێشخستن لەکاتی نوێژی مەغریب بیانکات یان بە پاشـخسـتن لەکاتی نوێژی عیشـا بیانکات، وئەگەر بیەوێت نوێژی سـونەت بکات بە دەسـنوێژی نوێژی فەرزەوە ؛ ئەمە ئاساییە وهیچی تێدا نیە.

پ٣٤: ئایا حوکمی بوونی ئافرەت چیە لە مزگەوتی حەرام لەکاتێکدا تووشی سوڕی مانگانە هاتووە؛ بۆ گوێگرتنی فەرموودە و وتار؟

و٣٤: نابێـت ئافرەتی حەیزدار لە مزگەوتی حەرام یان لە هەر مزگەوتێکی تر ؛ بمێنێتەوە، بەڵام ڕێگەپێدراوە پێیدا تێپەڕ ببێت، وئەوەی پێویستیەتی بیبات یان هاوشـێوەی ئەم حاڵەتە ؛ هەروەکو پێغەمبەر -صلی اللە علیە وسلم- بە عائیشەی فەرموو کاتێک فەرمانی پێیکرد کە ڕاخەرێک[1] بهێنێت، ووتی: «لە مزگەوتدایە، ومن تووشـی سـوڕی مانگانە بووم»، فەرمووی: «خۆ سـوڕی مانگانەکەت لەناو دەستتدا نیە» (واتا: دەستت پاکە وسوڕی مانگانەکە لەناو دەستتدا نیە بۆیە ئاساییە کە ئەو ڕاخەرەم بدەیتێ). ئەگەر ئافرەتی حەیزدار بەنێو مزگەوتدا تێپەڕ ببێت، ودڵنیا بێت لەوەی خوێن ناکەوێتە سـەر زەوی،

[1] ڕاخەر: وەکو بەرماڵ وهاوشێوەکانی.

ئەمە ڕێگەپێدراوە، بەڵام ئەگەر بیەوێت بچێتە نێو مزگەوت وتێیدا دابنیشێت ئەوا ئەمە ڕێگەپێدراو نیە.

وبەڵگە لەســەر ئەمە بریتیە لەوەی: پێغەمبەر -صــلى الله عليه وســلم- فەرمانی بە ئافرەتان کرد لە نوێژی جەژندا دەربچن بۆ شــوێنی ئەنجامدانی نوێژی جەژن -موســەلا- (کچە گەنجەکـان وئەو کچـانەی لە مـاڵەوەن، وئەوانەی تووشی سوڕی مانگانە بوون) ؛ فەرمانیکرد بە ئافرەتە حەیزدارەکان کە دوور بکەونەوە لە موســەلا، ئەمیش بەڵگەیە لەســەر ئەوەی ئافرەتی حەیزدار نابێت لە مزگەوت بمێنێتەوە بۆ گوێگرتن لە وتار، یا بۆ گوێگرتن لە وانە وفەرمووده.

****

لە حوکمەکانی پاکێتی لە نوێژدا

پ٣٥: ئایا ئەو تەڕییەی لە ئافرەتەوە دادەبەزێت -ئەگەر سپی یان زەرد بێت- پاکە یان پیسە؟ وئایا واجبە بەهۆیەوە دەستنوێژ بگرێت، ئەگەر بزانرێت بەردەوام دادەبەزێت؟ وئایا حوکمی چیە ئەگەر بە پچڕاوی بێت، بەتایبەت زۆرینەی ئەو ئافرەتانەی زانستیان هەیە ئەمە بە شێ وتەڕبوونێکی ئاسایی دادەنێن، وداواکراو نیە بەهۆیە دەستنوێژ بگرێت؟

و٣٥: بۆم دەرکەوتووە لەپاش گەڕان: ئەو تەڕییەی لە ئافرەتەوە دەردەچێت ئەگەر لە میزڵدانەوە دەرنەچێت بەڵکو لە منداڵدانەوە دەربچێت؛ پاکە، بەڵام دەبێتە هۆی شکاندنی دەستنوێژ ئەگەرچیش پاکە، چونکە بۆ شکاندنی دەستنوێژ مەرج نیە شتەکە پیس بێت، با لە پاشەوە دەردەچێت ومادده نیە لەگەڵ ئەمەیش دەستنوێژ دەشکێنێت.

بۆیە ئەگەر ئەمە لە ئافرەتەوە دەرچوو ودەستنوێژی هەبوو ؛ ئەوا دەستنوێژەکەی دەشکێت ودەبێت نوێی بکاتەوە.

ئەگەر بەردەوام بێت ؛ نابێتە هۆی دەستنوێژ شکاندن، بەڵام دەستنوێژ دەگرێت ئەگەر کاتی نوێژ هات، ولەم کاتەدا کە دەستنوێژی گرت نوێژە فەرز وسونەتەکان دەکات وقورئان دەخوێنێت وئەوەی بیەوێت دەیکات لەشتە ڕێگەپێدراوەکان، زانایان هاوشێوەی ئەم وتەیە دەڵێن سەبارەت بە کەسێک میزە چرکێکی هەبێت، لەلایەنی پاکێتیەوە ؛ پاکە، ولە لایەنی شکاندنی دەستنوێژەوە ؛ دەبێتە هۆی دەستنوێژ شکاندن، مەگەر بەردەوام بێت، ئەگەر بەردەوام بێت نابێتە هۆی دەستنوێژ شکاندن، بەڵام دەبێت ئافرەت لەپاش هاتنی کاتی نوێژ دەستنوێژ بگرێت وشتێک ببەستێت بەدامێنیەوە بۆ ڕێگرتن لە دەرچوونی.

بەڵام ئەگەر بە پچڕپچڕی دەربچێت، وخووی وا بوو بەم شێوەیە بێت لەکاتی نوێژدا، ئەوا نوێژەکەی دوادەخات هەتاوەکو دەپچڕێت، ئەگەر نەترسـێت لە دەرچوونی کاتی نوێژ، ئەگەر ترسـا لەدەرچوونی کاتی نوێژ ؛ ئەوا دەسـتنوێژ دەگرێـت، وشـتێـک دەبەسـتێـت بەدامێنیەوە بۆ ڕێگرتن لە دەرچوونی ونوێژەکەی دەکات.

وجیـاوازی نیە لەنێوان زۆر وکەمی ؛ چونکە هەموو لە یەک شـوێنەوە دەردەچێت، بۆیە کەمی وزۆری دەبێـتە هۆی شـکاندنی دەسـتنوێژ، بەپێچەوانەی ئەوەی لەشوێنەکانی ترەوە دەردەچێـت لە خوێن وڕشانەوە، ئەمان نابنە هۆی شکاندنی دەستنوێژ ؛ زۆر وکەمیان.

وباوەڕی هەندێک لە ئافرەتان سـەبارەت بەوەی ئەمە نابێتە هۆی شـکاندنی دەسـتنوێژ ؛ هیچ بنچینەیەکی نیە، مەگەر وتەیەک کە هی ئیبن حەزمە، دەڵێت: ئەمە دەسـتنوێژ ناشـکێنێت، بەڵام هیچ بەڵگەیەکی لەسـەر ئەمە بـاس نەکردووە، ئەگەر بەڵگەی هەبووایە لە قورئـان وسـونەت یـان وتەی هاوەڵان ئەوا قسە قسەی ئەو دەبوو.

و لەسەر ئافرەتە لە خوا بترسێت، وسوور بێت لەسەر پاکێتی لاشەی؛ چونکە نوێژ کردن بە ناپاکێتی قبوڵ ناکرێت ئەگەرچیش سـەد جار نوێژ بکات، بەڵکو هەندێک لەزانایان وتوویانە: ئەوەی بە ناپاکێتی -بێ ئەوەی دەسـتنوێژی هەبێـت- نوێژ بکـات ؛ کـافرە، چونکە ئەمە گـاڵتەکردنە بە ئـایەتەکـانی اللّٰە -سبحانە وتعالی-.

پ٣٦: ئەگەر ئافرەتێک ئەم تەڕییەی بەبەردەوام لێوە بێتە خوار ؛ دەستنوێژ بگرێت بۆ نوێژی فەرز، ئایا دەتوانێت هەرچەندێک بیەوێت نوێژ بکات یان قورئان بخوێنیت بەو دەستنوێژەوە کە نوێژی فەرزی پێوە کردووە هەتاوەکو فەرزی پاشتر؟

و٣٦: ئەگەر ئافرەت دەستنوێژی گرت بۆ نوێژی فەرز لەسەرەتای کاتەکەیدا ئەوا دەتوانێت هەرچەندێک بیەوێت نوێژی فەرز وسونەت بکات وقورئان بخوێنێت هەتاوەکو کاتی نوێژی فەرزی پاشتر دێت.

پ٣٧: ئایا دروستە ئەوئافرەتە نوێژی چێشتەنگاو بکات ؛ بەدەستنوێژی نوێژی بەیانیەوە؟

و٣٧: نەخێر، دروست نیە، چونکە نوێژی چێشتەنگاو دیاریکراوە بەکاتێک، بۆیە دەبێت لەکاتی هاتنی ماوەکەی ؛ دەستنوێژ بگرێت، چونکە ئەم ئافرەتە وەکو ئافرەتی ئیستیحازەدار وایە، وپێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- فەرمانیکردووە بە ئافرەتی ئیستیحازەدار کە دەستنوێژ بگرێت بۆ هەموو نوێژێک.

کاتی نیوەڕۆ: لە زەوالەوە -کاتی لادانی خۆر لەنیوەی ئاسمان- هەتاوەکو کاتی هاتنی عەسر.

وکاتی عەسر: لە کاتی نەمانی نیوەڕۆ هەتاوەکو زەردبوونی خۆر، وکاتی پێویستی؛ هەتاوەکو خۆر ئاوا دەبێت.

وکاتی مەغریب: لە کاتی ئاوابوونی خۆرەوە هەتاوەکو نەمانی ئاسۆی سوور لەئاسمان.

وکاتی عیشا: لە کاتی نەمانی ئاسۆی سوور لەئاسمان هەتاوەکو نیوەی شەو.

پ٣٨: ئایا دروسـتە ئەم ئافرەتە بەدەسـتنوێژی نوێژی عیشـاوە ؛ شـەونوێژ بکات ئەگەر نیوەی شەو تەواو بوو؟

و٣٨: نەخێر، ئەگەر نیوەی شـــەو تەواو بوو ئەوا واجبە دەســـتنوێژێکی نوێ بگرێتەوە، و ووتراوە: نەخێر واجب نیە دەســـتنوێژ بگرێتەوە، بەڵام بۆچوونی دووەم پەسەندترە.

پ٣٩: ئایا کەی کۆتا کاتە بۆ ئەنجامدانی نوێژی عیشا ؟ وچۆن بیزانین؟

و٣٩: کۆتا کات بۆ ئەنجامدانی نوێژی عیشا ؛ نیوەی شەوە، دەتوانین بیزانین بەدابەشـــکدرنی کاتی خۆر ئاوا بوون ودەرکەوتنی بەرە بەیان بۆ دوو بەش، نیوەی یەکەم کاتی نوێژی عیشـــایە، ونیوەی دووەم کاتی نوێژی عیشـــا نیە، بەڵکو ماوەیەکە لەنێوان نوێژی عیشا وبەیانی.

پ٤٠: ئەگەر دەسـتنوێژ بگرێت ئەو ئافرەتەی کە تەڕی بە پچرپچڕی لێیەوە دێتە خوار، وپاش تەواوبوونی دەسـتنوێژەکەی وپێش نوێژکردن ؛ جارێکی تر دابەزێت، ئایا چی لەسەرە؟

و٤٠: ئەگەر بە پچرپچڕی بێتە خوارەوە با چاوەڕێ بکات هەتاوەکو ئەو کاتەی تەواو دەبێـت وکۆتـایی پێـدێت، بەڵام ئەگەر حـاڵەتێکی دیاریکراوی نەبێت، وماوەیەک دابەزێ وماوەیەکی تر دانەبەزێ، ئەوا لەم حـاڵەتەدا دەســـتنوێژ دەگرێت پاش هاتنی کاتی نوێژ، ونوێژ دەکات وهیچ شتێکی لەسەر نیە.

پ٤١: ئایا چی بکات کاتێک ئەو تەڕییە بەر لاشەی یان جلەکەی دەکەوێت؟

و٤١: ئەگەر پاک بێت هیچ شـــتێکی لەســـەر نیە، بەڵام ئەگەر پیس بێت -ئەمیش ئەوەیە کە لە میزڵدانەوە دەردەچێـت- ئەوا لەم حـاڵەتە دەبێـت بیشوات وخۆی پاک بکاتەوە.

پ٤٢: سەبارەت بە دەستنوێژ لەو تەڕییە، ئایا تەنها ئەندامەکانی دەستنوێژ بشوات؟

و٤٢: بەڵێ، تەنها ئەمە بەسە ئەگەر پاک بێت، وئەمیش ئەگەر ئەوە بێت کە لە منداڵدانەوە -ڕەحمەوە- دەردەچێت، نەک ئەوەی لە میزڵدانەوە دەردەچێت.

پ٤٣: ئایا هۆکاری چیە هیچ فەرموودەیەک نەگێڕدراوەتەوە لە پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- کە بەڵگە بێت لەسەر دەستنوێژ شکاندن بە ئەم تەڕییە، ئەگەرچیش هاوەڵان لەئافرەتان بەپەرۆش بوون لەسەر داواکردنی فەتوا سەبارەت بە مەسەلەکانی ئاینەکەیان؟

و٤٣: چونکە ئەم تەڕییە لەهەموو ئافرەتێکەوە دەرناچێت، لەوەیە زۆر دەگمەن بووبێت لەو کاتەدا بەراورد لەگەڵ ئێستادا.

پ٤٤: هەر ئافرەتێک دەستنوێژ نەگرێت؛ بەهۆی نەزانینی سەبارەت بە ئەم حوکمە، ئایا چی بکات؟

و٤٤: دەبێت تەوبە بکات وداواي لێخۆشبوون بکات لە خوای گەورە -عز وجل-، وپرسیار لە زانایان بکات سەبارەت بەم بابەتە.

پ٤٥: هەندێک دەگێڕنەوە کە تۆ دەڵێیت دەستنوێژ ناگرێت لەپاش دەرچوونی ئەو تەڕییە؟

و٤٥: ئەوەی ئەم قسەیە دەداتە پاڵ من ؛ ڕاستگۆ نیە، ودیارە لێم تێگەیشتووە کاتێک وتوومە : پاکە، لەوەیە وا تێگەیشتبێت لەبەرئەوەی پاکە بۆیە دەستنوێژ بەهۆیەوە ناشکێت.

پ٤٦: ئـایـا حوکمی ئەو لێڵاوە چیە کە لە ئـافرەتەوە دەردەچێـت لەپێش سوڕی مانگانە بەڕۆژێک یان دووان یان کەمتر، ولەوەیە ئەوەی دەردەچێت لەشێوەی تیرێکی ڕەش یان قاوەیی بێت یان هاوشێوەی ئەمانە؟ وحوکمی چیە ئەگەر پاش سوڕی مانگانە دەربچێت؟

و٤٦: ئەگەر لەپێش سـوڕی مانگانە بێت ئەوا بەشـێکە لە سـوڕی مانگانە، وئەمیش دەزانرێت بەهۆی ئازار وئازاری سـک کە تووشـی ئافرەت دەبێت لە کاتی هاتنی سوڕی مانگانەی.

سـەبارەت بە لێڵاو لەپاش سـوڕی مانگانە ؛ چاوەڕوان دەبێت هەتاوەکو نامێنێت، ئەو لێڵاوەی لەگەڵ سـوڕی مـانگانەیە هەر بە سـوڕی مانگانە دادەنرێـت؛ چونکە عـائیشـە -ڕەزای خوای لێبێـت- دەلێـت: پەلە مەکەن هەتاوەکو پارچە سپیەکە دەبینن، وخودا زاناترە.

****

حوکمەکانی سوڕی مانگانە لە حەج وعومرەدا

پ٤٧: ئافرەتی حەیزدار چۆن دوو ڕکاتی ئیحرام بکات ؟ وئایا ڕێگەپێدراوە ئافرەتی حەیزدار ئایەتەکانی قورئان بخوێنێت بەنهێنی یان نا ؟

و٤٧: یەکەم: پێویسـتە بزانین کە ئیحرام نوێژکردنی نیە؛ چونکە نەهاتووە لەپێغەمبەرەوە -صـلی الله علیە وسـلم- کە ڕێگەی دابێت بە ئومەتەکەی نوێژی ئیحرام بکەن نە بە قسـە ونە بە کردەوە، ونە بە ڕازی بوونی لەسـەر کردەوەی یەکێک کە کردبێتی.

دووەم: ئەم ئافرەتە حەیزدارە کە تووشـی سـوڕی مانگانە بووە پێش ئەوەی ئیحرام ببەسـتێت، دەتوانێت ئیحرام ببەسـتێت لەکاتێکدا حەیزدارە؛ چونکە پێغەمبەر -صلی الله علیە وسلم- فەرمانی بە ئەسمائی کچی عومەیس کرد خێزانی ئەبی بەکر -ڕەزای خوای لێبێت- کاتێک تووشـی زەیستانی بوو لە زی ئەلحولەیفە -ذي الحليفـة-، فەرمـانی پێیکرد خۆی بشـوات ودامێنی بە پارچەیەک توند بکات، وئیحرام دەسـتپێبکات، وهەروەها ئافرەتی حەیزدار بەم شـێوەیە، لەسـەر ئیحرامەکەی دەمێنێت هەتاوەکو پاک دەبێـتەوە، پاشـان تەواف دەکات بەدەوری کەعبە، وسـەعی دەکات -دێت ودەڕوات لەنێوان سەفا ومەڕوەدا-.

سـەبارەت بەوەی دەڵێت: (ئایا دەتوانێت قورئان بخوێنێت): بەڵێ، ئافرەتی حەیزدار مـافی ئەوەی هەیە قورئـان بخوێنێـت لەکـاتی پێویسـتی یـان بەرژەوەندی، بەڵام ئەگەر پێویسـت نەبێت وبەرژەوەندیەک نەبێت، بەڵکو تەنها بۆ نزیکبوونەوە لە خوای گەورە وبەدەسـتهێنانی پاداشـت بێت، ئەوا باشتر وایە نەیخوێنێت.

پ٤٨: ئافرەتێک سەفەری کرد بۆ حەج کردن، وتووشی سوڕی مانگانە بوو لەپاش پێنج ڕۆژ لە ڕۆژی سەفەرکردنی، وپاش گەیشتنی بە میقات ؛ خۆی شۆرد ونیەتی ئیحرامی هێنا، هێشتا لە سوڕی مانگانە پاک نەبووەتەوە، وکاتێک گەیشت بە مەککە لە دەرەوەی حەرەمی پیرۆز مایەوە، وهیچ شتێکی نەکرد لە دروشمەکانی حەج یان عومرە، ودوو ڕۆژ لە مینا مایەوە، پاشان پاکبوویەوە، وخۆی شۆرد، وهەموو دروشمەکانی عومرەی بە پاکیەوە جێبەجێ کرد، پاشان خوێنەکە هاتەوە لەکاتێک تەوافی ئیفازەی -طواف الإفاضة-ی دەکرد بۆ حەجکردن، بەڵام شەرمی کرد، وبەردەوام بوو لەسەر دروشمەکانی حەجکردن، وئەمەی باس نەکرد بۆ وەلی ئەمرەکەی هەتا گەیشتن بە شارەکەی خۆی، ئەمە مەسەلەیە حوکمی چیە؟

و٤٨: حوکم لەسەر ئەم مەسەلەیە: ئەگەر ئەو خوێنەی تووشی بوو لە تەوافی ئیفازە ؛ ئەگەر خوێنی سوڕی مانگانە بێت کە ئافرەتان بەسروشتی خۆی دەیناسێتەوە وئازاری لەگەڵە ؛ ئەوا تەوافی ئیفازەکەی دروست نیە، ودەبێت بگەڕێتەوە بۆ مەککە بۆئەوەی تەوافی ئیفازە بکات، وئیحرام دەبەستێت لە میقاتەوە، وعومرە دەکات بە تەواف کردنێک وسەعی کردنێک -لە نێوان سەفا ومەڕوەدا-، وقژی کورت دەکاتەوە، پاشان تەوافی ئیفازە دەکات.

بەڵام ئەگەر ئەم خوێنە ؛ خوێنی سوڕی مانگانە نەبێت، بەڵکو خوێنێکی سروشتی ناسراو بێت، وبەهۆی قەرەباڵغی ونیگەرانی وهتد تووشی بووە، ئەوا تەوافەکەی دروستە لەلای ئەو زانایانەی دەڵێن دەستنوێژ -پاکێتی- مەرج نیە بۆ دروستێتی تەواف کردن.

ئەگەر خوێنەکە خوێنی حەیز بوو، وە نەیتوانی بگەڕێتەوە بۆ شاری مەکە، بەهۆی ئەوەی لە وڵاتێکی دوورە، حەجەکەی دروستە ؛ چونکە ئەو لەمە زیاتر ناتوانێت.

پ٤٩: ئافرەتێک ئیحرامی بەست بۆ عومرە کردن، وپاش گەیشتن بە مەککە ؛ تووشـــی ســـوڕی مـانگـانە بوو، وئەو کەســـە نزیکەی لەگەڵێتی ناچارە ڕاســتەوخۆ ســـەفەر بکات، وکەســی نزیکی نیە لە مەککە، ئایا حوکمی ئەم مەسەلەیە چیە؟

و٤٩: ســەفەری لەگەڵدا دەکات، وبە حاڵەتی ئیحرامەوە دەمێنێتەوە، پاشـان دەگەڕێتەوە کە پاکبوویەوە، ئەگەر نیشـــتەجێی ســـعودیە بێـت ؛ چونکە گەڕانەوەی ئاسانە، وماندوو نابێت، وپێویستی بە پاسپۆرت وهتد نیە.

بەڵام ئەگەر لە دەرەوەی ســـعودیە هاتبوو، وگەڕانەوەی نارەحەت بوو، ئەوا پارچەیەک بەدامێنی دەبەســتێت وتەواف دەکات وســـەعی دەکات -لەنێوان ســـەفا ومەڕوەدا- وقژی کورت دەکـاتەوە، وعومرەکەی تەواو دەکـات لەو ســـەفەرەدا، چونکە تەوافەکەی لەو کاتەدا دەبێتە پێویســـتی، وپێویســـتی دەبێتە هۆی ڕێگەپێدانی بەو شێوەیە کارەکانی عومڕەی تەواو بکات.

پ٥٠: ئایا حوکمی ئەو ئافرەتە مســولْمانە چیە کە تووشــی ســوڕی مانگانە دەبێت لەڕۆژەکانی حەجکردنی، ئایا حەجکردنەکەی دروستە؟

و٥٠: ئەمە ناکرێت وەڵام بدرێتەوە هەتاوەکو نەزانین کەی تووشـــی ســـوڕی مانگانە بووە؟ چونکە هەندێک لە کارەکانی حەج ؛ سوڕی مانگانە نابێتە ڕێگر لە کردنیان، وهەندێکیان دەبێتە ڕێگر، نابێت تەواف بکات مەگەر پاک بێت، ودروشمەکانی تر دەتوانێت بەسوڕی مانگانەوە ئەنجامیان بدات.

پ٥١: فەریزەتی حەجم ئەنجامدا لە ساڵی پێشوو، وهەموو دروشـمەکانی حەجم جێبەجێ کرد جگە لە تەوافی ئیفازە -طواف الإفاضـــة- وتەوافی ماڵئاوایی -طواف الوداع- نەبێت، بەهۆی عوزرێکی شــەرعیەوە نەمتوانی بیکەم، وپاشــان گەڕامەوە بۆ ماڵەکەم لە شــاری مەدینە بەنیەتی ئەوەی ڕۆژێـک لە ڕۆژان بگەڕێمەوە بۆ ئەنجـامـدانی تەوافی ئیفـازە وتەوافی مـاڵئـاوایی -طواف الـوداع-، و بەهۆی نەزانینەوە کۆتـاییم بە ئیحرامەکەم هێنا وهەموو شـتە حەڵاڵەکانم کرد، وهەموو شـتێکم کرد کە قەدەغەکراوە بکرێت لەکاتی ئیحرام بەسـتندا، وپرسـیارم کرد سـەبارەت بە گەڕانەوەم بۆ تەواف کردن، پێم ووترا: دروســـت نیە تەواف بکەیت، چونکە تۆ پوچەڵت کردووەتەوە ودەبێت دووبارەی بکەیتەوە -واتا: حەجەکە دووبارە بکەیتەوە جارێکی تر- لەسـاڵی داهاتوو، لەگەڵ سـەربڕینی مانگایەک یان وشـترێک، ئایا ئەمە ڕاسـتە؟ ئایا هیچ چارەسـەرێکی تر هەیە؟ ئەگەر هەیە چیە؟ ئایا حەجەکەم پوچەڵ بووەتەوە؟ وئـایا دەبێـت دووبـارەی بکەمەوە؟ وەڵامم بدەنەوە چی لەسەرم واجبە بیکەم، بارك الله فيكم.

و٥١: ئەمە لەو کارەســاتانەیە کە ڕوو دەدات بەهۆی فتوادان بەبێ زانســت، لەسەر ئەم حاڵەت و ڕووداوە واجبە لەسەرت بگەڕێیتەوە بۆ مەککە، وتەنها تەوافی ئیفازە بکەیت.

ســەبارەت بە تەوافی ماڵئاوایی ؛ ئەمە لەســـەرت نیە چونکە تۆ ســوڕی مانگانەت هەبووە کاتێک دەرچوویت لە مەککە، وئافرەتی حەیزدار تەوافی ماڵئاوایی لەســەر نیە؛ بەهۆی فەرموودەی ئیبن عەباســەوە -ڕەزای خوایان لێبێت- دەڵێت: «فەرمان بەخەڵکی کرا -واتە: پێغەمبەر (ﷺ) فەرمانیکرد- کە کۆتا کردەوەیان (تەوافی ماڵئاوایی بێت) بەدەوری کەعبە، بەڵام ئاســانکاری کرا بۆ ئافرەتی حەیزدار -واتا: لەسەری نیە-». ولە گێڕانەوەی ئەبی داود: «کە کۆتا کردەوەیان تەواف کردن بێت بەدەوری کەعبە».

وچونکە پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- کاتێک پێی وترا ؛ سەفیە تەوافی ئیفـازەی کردووە، فەرمووی: «کەواتە بـا بەڕێ بکەوێـت»، ئەمیش بەڵگەیە لەسەر ئەوەی تەوافی ماڵئاوایی لادەچێت لەسەر ئافرەتی حەیزدار.

ســـەبـارەت بە تەوافی ئیفـازە ؛ دەبێـت جێبەجێی بکـات، چونکە بەهۆی نەزانینەوە کۆتاییت بە ئیحرامەکەت هێناوە و گوناهبار نابیت، و ئەو کەسەی بەنەزانینەوە شـــتێـک لە قەدەغەکراوەکانی ئیحرام دەکات هیچ شـــتێکی لەســـەر نیە، خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿رَبَّنَا لاَ تُؤَاخِذْنَا إِن نَّسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا * پەروەردگارا؛ لێمان مەگرە ئەگەر فەرامۆشـــیمان بەســـەردا هات یان گوناهو هەڵەیەکمان لە دەست قەوما﴾ [البقرة:٢٨٦]، خوای گەورە فەرمووی: «قبوڵم کرد»، وهەروەها پەروەردگار دەفەرموێـت: ﴿وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُم بِهِ وَلَكِن مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ * (ئەگەر بەبێ هیچ مەبەســـتێک) هەڵەیەکتان کرد ئەوە قەیناکات، بەڵام ئەگەر لەدڵتاندا، نیەتێکی ناپاک هەبێت ئەوە لێپرســـینەوەی لەســـەر دەبێت﴾ [الأحزاب:٥]، هەموو قەدەغەکراوەکان کە خوای گەورە قەدەغەی کردووە لەســـەر موحریم ؛ ئەگەر بە نەزانین یـان بەلەبیرچوون یان بەناچاری بیانکات ئەوا هیچ شـــتێکی لەســـەر نیە، بەڵام ئەگەر هەرکاتێک عوزرەکەی نەمێنێت ئەوا واجبە لەســـەری واز بێنێت لەو قەدەغەکراوە.

پ٥٢: ئافرەتی زەیستانیدار کە تووشی زەیستانی بووە لە ڕۆژی تەرویە -يوم التروية-، وپایەکانی حەجی تەواو کردبێت جگە لە تەواف وســـەعی نەبێت، بەڵام تێبینی کرد کە نیشـــانەکانی پاکبوونەوەی پاش دە ڕۆژ دەرکەوت، ئایا خۆی پاک بکاتەوە وخۆی بشوات، وپایەکەی تر جێبەجێ بکات کە بریتیە لە تەوافی حەج (تەوافی ئیفازە)؟

و٥٢: نابێـــــت خۆی بشـــوات وتەواف بکات هەتاوەکو دڵنیا دەبێت لەوەی پاکبووەتەوە، ولە پرسیارەکەوە تێدەگەین کە دەڵێت : (سەرەتای نیشانەکان)

؛ ئـامـاژەیە بۆ ئەوەی بەتەواوی پـاک نەبووەتەوە، دەبێـت پـاکێتی بەکـامڵی ببینێ، هەرکاتێک پاکبوویەوە بەتەواوی ئەوا خۆی دەشوات، وتەواف وسەعی دەکات.

وئەگەر سـەعی بکات لەپێش تەواف کردن ئەمە هیچ شـتێکی تێدا نیە؛ چونکە پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- لە حەجدا پرسیاری لێکرا سەبارەت بەو کەسـەی سـەعی کردووە پێش ئەوەی تەواف بکات، ئەویش فەرمووی: «هیچ شتێکی تێدا نیە» واتا تاوانبار نیە.

پ٥٣: ئافرەتێک ئیحرامی بەسـتووە بۆ ئەنجامدانی حەج لە (ئەلسـەیلەوە: [یـان پێی دەووترێـت : قەرن ئەلمەنـازل] دەکەوێتە ڕۆژهەڵاتی مەککە) لەکاتێکدا تووشی سوڕی مانگانە هاتبوو، وکاتێک گەیشتە مەککە ڕۆیشت بۆ جەدە (شـارێکە لە ڕۆژئاوای سـعودیە لەکەناری دەریای سـوور)؛ بەهۆی پێویسـتیەک، ولە جەدە پاکبوویەوە، وخۆی شۆرد، وقژی شانە کرد، پاشان بەردەوام بوو لەسەر ئەنجامدانی حەجەکەی، ئایا حەج کردنەکەی دروستە؟ وئایا هیچ شتێکی لەسەرە؟

و٥٣: حەج کردنەکەی دروستە، وهیچ شتێکی لەسەر نیە.

پ٥٤: من چووم بۆ عومرە، کاتێک گەیشتمە میقات تووشی سوڕی مانگانە بووم، ونیەتی ئیحرام کردنم نەهێنـا، ولە مەککە بووم هەتـاوەکو پـاک بوومەوە، لە مەککەوە ئیحرامم بەســت، ئایا ئەمە ڕێگەپێدراوە؟ یان چی لەسەرمە؟ وچی لەسەرم واجبە؟

و٥٤: ئەم کارە جائیز نیە، وئەو ئافرەتەی دەیەوێت عومرە بکات ؛ ڕێگەپێدراو نییە میقات تێپەڕێنێت مەگەر بە ئیحرام کردنەوە نەبێت ئەگەرچیش تووشی سـوڕی مانگانە هاتبێت، ئیحرام دەبەسـتێت بەسـوڕی مانگانەوە، ونیەتی ئیحرامەکەی دادەمەزرێت، ودروسـتە، وبەڵگەیش لەسـەر ئەمە: ئەسـمائی

کچی عومەیس خێزانی ئەبی بەکر -ڕەزای خوایـان لێبێـت- منـداڵی بوو، وپێغەمبەر -صـلی الله علیه وسـلم- لە زی ئەلحولەیفە -ذي الحلیفة- بوو، ودەیویســت حەجیماڵئاوایی ئەنجام بدات، پرسـیاری لە پێغەمبەر -صـلی الله علیه وســلم- کرد: چی بکات؟ فەرمووی: «خۆت بشـــۆ، بە جلێـک -دامێنت- توند بکە، نیەتی ئیحرام بەســتن بهێنە»، وخوێنی ســوڕی مانگانە وەکو خوێنی زەیستانی وایە.

بەو ئافرەتە دەڵێین کە بە میقاتدا تێپەڕ بووە، ودەیەوێت عومرە یان حەج بکات : خۆت بشــۆ، وپارچە قوماشــێک توند بکە لەســەر دامێنت، ونیەتی ئیحرام بەســتن بهێنە. وپارچە قوماشــێک توند بکات لەســەر دامێنی: مەبەست ئەوەیە لەسەر عەورەتی پارچە قوماشێک ببەستێت، وباش توندی بکات، پاشــان نیەتی ئیحرام بهێنێت بۆ کردنی حەج یان عومرە، بەڵام ئەگەر ئیحرامی بەسـت وگەیشــت بە مەککە نابێت بچێت بۆ نزیک کەعبە وتەواف بکات ؛ هەتاوەکو پاک دەبێتەوە، بۆیە پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- بە عائیشـــەی فەرموو کاتێک تووشــی ســوڕی مانگانە بوو لەکاتی عومرەدا، فەرمووی: «ئەوەی حاجی ئەنجامی دەدات تۆیش ئەنجامی بدە، مەگەر ئەوە نەبێت تەواف مەکە بە دەوری کەعبە هەتاوەکو پاک دەبیتەوە» [رواه البخاري ومسلم]،ولە [صحیح البخاري] هەروەها هاتووە، عائیشـە باسی ئەوەی کرد کاتێک پاک بوویەوە تەوافی کرد بەدەوری کەعبە، وسەعی کرد لەنێوان سەفا ومەروە،ئەمە بەڵگەیە لەســەر ئەوەی ئافرەت ئەگەر ئیحرامی بەســت بۆ کردنی حەج وعومرە لەکاتێکدا تووشــی ســوڕی مانگانە هاتووە، یان تووشــی ســوڕی مانگانە هات لەپێش تەواف کردن، ئەوا تەواف وســەعی ناکات هەتاوەکو پاک دەبێتەوە وخۆی دەشوات.

بەڵام ئەگەر تەوافی کرد بەپـاکیەوە، پـاش ئەوەی تەوافەکەی تەواو کرد ؛ تووشی سوڕی مانگانە بوو، ئەوا بەردەوام دەبێـــت، وسەعی دەکات لەنێوان

سـەفا ومەروە ئەگەرچیش بە سـوڕی مانگانەوە بێت، وقژی کورت دەکاتەوە وعومرەکەی تەواو دەکات؛ چونکە ســەعی کردن لەنێوان ســەفا ومەروە مەرجی پاکێتی لەگەڵدا نیە.

پ٥٥: لە یەنبوعەوە -شـــارێکە لە ســعودیە- هـاتم بۆ عومرە لەگەڵ خێزانەکەم، بەڵام کاتێک گەیشــتم بە جەدە ؛ خێزانەکەم تووشــی ســوڕی مـانگـانە بوو، وە من بەتەنها عومرەکەم تەواو کرد بێ ئەوەی خێزانەکەم لەگەڵدا بێت، ئایا حوکم چیە سەبارەت بە خێزانەکەم؟

و٥٥: حوکم ســەبارەت بە خێزانەکەت: ئەوەیە بمێنیتەوە هەتـاوەکو پاک دەبێتەوە، پاشــان عومرەکەی دەکات؛ چونکە پێغەمبەر -صــلی الله علیه وســلم- کاتێک ســەفیە -ڕەزای خوای لێبێت- تووشــی ســوڕی مانگانە بوو، فەرمووی: «ئـایـا ڕێگر دەبێـت لەوەی بگەڕێینەوە؟» ووتیـان: ئەو تەوافی ئیفـازەی کردووە، فەرمووی: «کەواتە بـا جیـا بێتەوە» واتـا: ئەو شــوێنە جێبهێڵێت، کاتێک -صــلی الله علیه وســلم- فەرمووی: «ئایا ڕێگر دەبێت لەوەی بگەڕێینەوە؟»، ئەمە بەڵگەیە لەسەر ئەوەی واجبە ئافرەت بمێنێتەوە -ئەگەر تووشــی ســوڕی مانگانە بوو پێش تەوافی ئیفازە- هەتاوەکو پاک دەبێتەوە، پاشان تەواف دەکات.

وهەروەهـا تەوافی عومرە وەکو تەوافی ئیفـازە وایە؛ چونکە پـایەیەکە لە عومرە، بۆیە ئەگەر ئافرەتی عومرەکار تووشی سوڕی مانگانە بوو پێش تەواف کردن ئەوا چاوەڕێی دەکات هەتاوەکو پاک دەبێتەوە، پاشان تەواف دەکات.

پ٥٦: ئایا مەسعا -المسعی- (ئەو شوێنەی حاجیەکان تێیدا سەعی دەکەن -دێن ودەڕۆن- لەنێوان سەفا ومەرەوە) بەشێکە لە حەرەمی پیرۆز؟ ئایا ڕێگەپێدراوە ئافرەتی حەیزدار نزیکی بێتەوە؟ ئایا واجبە لەسەر ئەو کەسەی دەچێتە نێو حەرەمی پیرۆزەوە لە مەسعاوە ؛ دوو ڕکاتی -تحیة المسجد- بکات؟

و٥٦: وا دەردەکەوێت مەسعا بەشێک نیە لە مزگەوتەکە، بۆیە دیوارێکی جیاکارەوەیان لەنێوانیان داناوە، بەڵام دیوارێکی بچووکە، وهیچ گومانێک نیە لەوەی ئەمە خێرترە بۆ خەڵکی ؛ چونکە ئەگەر بهێنرایەتە نێو مزگەوتەکەوە وبەشێک بووایە لێی، ئەوا ئافرەت ئەگەر تووشی سوڕی مانگانە بووایە ؛ نەیدەتوانی سەعی بکات.

وئەوەی فەتوای لەسەر دەدەم: ئەگەر ئافرەت تووشی سوڕی مانگانە بێت لەپاش تەواف کردن وپێش سەعی کردن ئەوا سەعی دەکات؛ چونکە مەسعا بە مزگەوت دانانرێت.

سەبارەت بە دوو ڕکاتی -تحیة المسجد- دەووترێت: ئەگەر مرۆڤ سەعی کرد لەپاش تەواف کردن، پاشان گەڕایەوە بۆ نێو مزگەوتەکە، ئەوا ئەو دوو ڕکاتە دەکات، وئەگەر ئەنجامیان نەدات ؛ ئەوا هیچ شتێکی لەسەر نیە، وباشتر وایە ئەم هەلە لەدەست نەدات، ودوو ڕکاتەکە ئەنجام بدات؛ چونکە نوێژکردنی لەم شوێنە پیرۆزە فەزڵ وپاداشتێکی تایبەتی هەیە.

پ٥٧: حەجم کرد، وتووشـــی ســـوڕی مانگانە بووم، شـــەرمم کرد بە کەس بڵێم، وچووومە نێو حەرەمەوە، ونوێژم کرد، وتەوافم کرد، وسـەعیم کرد، ئایا چیم لەسـەرە، لەکاتێکدا ئەمە لەپاش تەواوبوونی خوێنی زەیستانی تووشم بوو؟

و٥٧: حەڵاڵ نیە بۆ ئافرەت ئەگەر حەیزدار یان زەیستانیدار بێت ؛ نوێژ بکات، ئەگەر لە مەککە یان لە شارەکەی خۆی بێت یان لە هەرشـوێنێکی تر؛ چونکە پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- سـەبارەت بەئافرەت فەرموویەتی: «ئەوە نییە کاتێك تووشـــی ســـوڕی مانگانە دەبێت، نوێژ ناکات وڕۆژوو ناگرێت»، ومســـوڵمانان یەکدەنگن لەســـەر ئەوەی حەڵاڵ نیە بۆ ئافرەتی حەیزدار کە ڕۆژوو بگرێت وحەڵاڵ نیە بۆی کە نوێژ بکات.

بـۆیە ئەم ئـافـرەتەی کە ئەمەی کـردووە، دەبـێـت تەوبە بـکـات وداوای لێخۆشبوون لە الله بکات، وداوای لێخۆشبوون بکات لەوەی ڕوویداوە.

ســـەبارەت بە تەوافەکەی لەکاتی حەیزداربوونی ؛ دروســـت نیە، وســـەعی کردنەکەی دروستە؛ چونکە ڕای پەسـەند ئەوەیە ڕێگەپێدراوە سـەعی بخرێتە پێش تەواف کردنەوە لە حەجـدا، وبۆیە واجبە لەســـەری کە تەوافەکەی دووبـارە بکـاتەوە؛ چونکە تەواف کردنی ئیفـازە پایەیەکە لە پایەکـانی حەج کردن، وکۆتا هەڵوەشاندنەوەی ئیحرام بەستن پاش ئەمە جێبەجێ دەبێت.

بۆیە ئەم ئافرەتە نابێت مێردەکەی لەگەڵی جووت بێـــــت هەتاوەکو تەواف دەکـات -ئەمە ئەگەر هـاوســـەرگیری کردبوو-، و -ئەگەر هـاوســـەرگیری نەکردبوو- نابێت گرێبەسـتی هاوسـەرگیری لەگەڵدا بکرێت هەتاوەکو تەواف دەکات، وخودا زاناترە.

پ٥٨: ئەگەر ئافرەت توشـــی ســـوڕی مانگانە بوو لەڕۆژی عەرەفە ئایا چی بکات؟

و٥٨: ئەگەر ئـافرەت تووشـــی ســـوڕی مـانگـانە بوو لەڕۆژی عەرەفە ؛ ئەوا بەردەوام دەبێت لە حەجکردن، وئەوەی خەڵکی دەیکات ؛ ئەویش دەیکات، وتەواف ناکات بەدەوری کەعبە هەتاوەکو پاک دەبێـتەوە.

پ٥٩: ئەگەر ئافرەت تووشـی سوڕی مانگانە بوو لەپاش فڕێدانی بەردەکانی -جەمرەتی عەقەبە:جمرة العقبة-، وپێش تەوافی ئیفازە -طواف الإفاضة-، لەکاتێکدا ئافرەتەکە ومێردەکەی پەیوەسـتن بە کۆمەڵێکی هاوسـەفەر، ئایا چی بکات، لەکاتێکدا ناتوانێت بگەڕێتەوە پاش سەفەرکردنی؟

و٥٩: ئەگەر نەتوانێت بگەڕێـــتەوە ئەوا پارچە پەڕۆیەک بەتوندی دەبەستێت -بەسـەر دامێنیەوە-، پاشـان تەواف دەکات ؛ چونکە ناچار وپێویسـتە، وهیچ شتێکی لەسەر نیە، وهەموو کردەوەکانی تری حەجی تەواو دەکات.

پ٦٠: ئەگەر ئـافرەتی زەیســـتـانی پاک بوویەوە پێش چـل ڕۆژ ئـایا حەج کردنەکەی دروســـتە؟ وئەگەر پاکێتی نەبینی چی بکات، لەکاتێکدا کە نیەتی حەج کردنی هێناوە؟

و٦٠: ئەگەر ئافرەتی زەیستانی پاک بوویەوە پێش چل ڕۆژ ئەوا خۆی دەشوات ونوێژ دەکات، وهەموو شـــتێک دەکات کە ئافرەتان دەیکەن تەنانەت تەواف کردنیش؛ چونکە نیفاس هیچ سنوورێکی نیە بۆ کەمترین ماوەی.

بەڵام ئەگەر پاک بوونەوەی نەبینی ؛ ئەوا حەجەکەی دروســـتە، بەڵام تەواف ناکات بەدەوری کەعبە هەتاوەکو پاک دەبێتەوە؛ چونکە پێغەمبەر -صـــلى الله علیه وســـلم- ڕێگری کرد لەئـافرەتی حەیزدار تەواف بکـات بەدەوری کەعبە، وئافرەتی زەیستانیش هەمان حوکمی هەیە لەم بابەتەدا.

****

پێڕست

پێشەکی ٤
لە حوکمەکانی حەیز -سوڕی مانگانە- لە نوێژ وڕۆژوودا ٥
لە حوکمەکانی پاکێتی لە نوێژدا ٢٩
حوکمەکانی سوڕی مانگانە لە حەج وعومرەدا ٣٤

تنشر الإسلام بأكثر من 100 لغة

IslamHouse.com

مرجعيـة مجانيـة إلكترونية موثوقة للتعريف بالإســلام

موسوعة القرآن الكريم
QuranEnc.com

موسوعة تضم تفاسير وتراجم موثوقة لمعاني القرآن الكريم

موسوعة الأحاديث النبوية
HadeethEnc.com

موسوعة تضم ترجمات للأحاديث النبويـــة وشروحها بعدة لغــات

موسوعة المصطلحات الإسلامية
TerminologyEnc.com

موسوعة تضم ترجمات المصطلحات الإسلاميـــة وشروحها بعدة لغـــات

منتقى المحتوى الإسلامي

موسوعة تضم المنتقى من المحتوى الإسلامي باللغات

جـمـعـيـة الـدعــوة وتوعية الجاليات بالربوة

جمعية خدمة المحتوى الإســلامـي باللغـــات